AUREL VIŞOVAN

cu concursul lui
GHEORGHE ANDREICA

DUMNEZEUL MEU, DUMNEZEUL MEU, PENTRU CE M-AI PĂRĂSIT ?

(Reeducarea de la închisoarea Piteşti)
EDIŢIA A II-a

Mulţumim camaradului nostru Aurel Vlad din New York pentru ajutorul dat în publicarea prezentei lucrări.

Aurel Vişovan *Gheorghe Andreica*

Acolo unde teroarea a transformat clipa în veşnicie.

În toamna anului 1948 am fost adus de la securitate la închisoarea din Sighetul Marmației şi introdus în celula 72 de la etajul doi. Privind de jur împrejur am observat doar două vase specifice unei celule de puşcărie. Nimic altceva. Atunci mi-am zis : *Iată-mă la un început de drum pentru care mă pregătisem . . .*

Doamne ajută-mă !

Era straniu acel spațiu atât de gol. Nici vorbă de pat, de scaun sau altceva. Doar o presupusă fereastră făcută cioburi (probabil din cauza vântului). Astfel că gratiile apărau mai mult de frig şi ploaie decât geamul care nu-şi merita numele.

Iată-mă față în față cu mine însumi. Lipseau anchetatorii de care scăpasem -cel puțin pentru un timp.

Trebuia să-mi fie frig, foame, dar nu simțeam nimic din toate acestea.

Gândurile mele erau la prietenii mai tineri de prin celulele vecine. Mereu mă întrebam : *De ce călăii securişti m-au chinuit atât, când ei dețineau -de nu ştiu unde- o listă cu nume şi date exacte ?!*

N-am reuşit nici până astăzi să înțeleg (deşi am căutat mereu) cum de a fost cu putință ca într-o mişcare cu caracter subversiv să se lucreze cu date scrise, care să circule nu numai în țară, dar şi peste hotare !

Rămas singur în mijlocul celulei m-am întrebat :
Oare voi fii în stare să rezist aşa după cum aveam atâtea pilde ale înaintaşilor ?

Am rostit -mai întâi- o rugăciune Celui de Sus pentru a mă încuraja. Apoi încet am început să fredonez "***Sfântă tinerețe legionară ! . . .***"

Sim]eam că-mi cresc puterile . . .

La un moment dat ajung la versul "*Nu-i temniță să ne-nspăimânte . . . "* Înviorat mi-am zis :

Acesta trebuie să-mi fie îndemnul. Drept pentru care, cu un ciob din geamul presupusei ferestre, am zgâriat în vopseaua de deasupra uşii versul "*Nu-i temniță să ne-nspăimânte . . ."*

Mi-am zis că cei dinaintea noastră care au trecut prin prigoană au reuşit să ajungă la această înaltă atitudine.

Trecând prin "***pădurea cu fiarele sălbatice"*** mi-a răsunat în minte acest cântec legionar, până când am ajuns la îngrozitoarea închisoare Piteşti.

Iată-mă ajuns în "***mlaştina deznădejdii",*** când puterile fizice şi psihice mă părăsiseră demult. Când îmi întindeam în disperare brațele spre cer strigând :

"O, Doamne, unde eşti ?"
"*De ce n-aprinzi minuni cereşti ?"*
"O, Doamne, unde eşti ?"

. . .Mai târziu nu reuşeam nici măcar să mă rog în gând, întrucât urlam *: "M-am rugat ! M-am rugat !" . . .*

La urletele mele mi se admnistrau alte bătăi şi alte torturi din partea comitetului de tortură.

Aceste versuri, "*Nu-i temniță să ne-nspăimânte"* , mi se înfățişau de acum ca un mare semn de reflexie.

Desigur, versurile au fost concepute într-un demers -oarecum- normal al anormalului. Pe timpuri torturile aveau limitele lor, iar moartea şi atunci -şi poate mai mult acum- era o izbăvire.

Sunt sigur că absolut toți cei trecuți pe la Piteşti şi supuşi acelor satanice metode doreau să moară. Ori la Piteşti -cu puține excepții- nu se putea muri. Nu te lăsau să scapi prin moarte.

Ne-a umilit Dumnezeu, pedepsindu-ne astfel pentru mândria noastră.

Desigur, mâdria-i păcat de moarte. Dar oare dorința, convingerea că vei putea înfrunta orice prigoană (prigoana fiind încadrată în limitele unor experiențe) poate fi considerată mândrie ?

. . . şi totuşi, în față având acele crude realități, trebuie să recunosc că prea am fost mândru şi pentru aceasta am fost confruntat cu imposibilul.

Îl căutam disperat pe Dumnezeu. Îi invocam prezența pentru a găsi puteri . . . Zadarnic, El nu se făcea simțit, ci dimpotrivă . . .

Privind retrospectiv descopăr că Dumnezeu nu m-a părăsit niciodată. Altminteri, cum aş putea să-mi explic că, părăsit de orice putere fizică şi psihică, când orice gând îl dădeam în vileag fără a-l putea reține -într-un mod patologic . . . Totuşi, în cei doi ani de Piteşti -zdrobit fiind- n-am ajuns în tabăra torționarilor.

Am o înțelegere deosebită față de cei care au crezut (ca şi mine) că *Nu-i temniță să ne-nspăimânte* . . .

. . . dar după torturi supraomeneşti n-au mai rezistat şi s-au trezit la un moment dat (sigur fără voia lor) în cealaltă tabără.

Atunci când mă călcau în picioare, mă loveau, mă înjurau vechii şi bunii mei camarazi, simțeam tragedia imensă pe care ei o trăiau.

Sunt atâtea lucruri care omeneşte nu pot fi explicate.

. . .

*

Marea virtute a umilinței -care într-adevăr face pe oameni să fie mari- nu m-a caracterizat.

<u>E ceea ce (poate) a lipsit din educația mea şi a noastră în general.</u>

Poate, acesta este motivul pentru care Cerul a revărsat acea urgie asupra noastră la Piteşti, adeverindu-se şi pentru noi cuvintele Sfintei Scripturi că *"cel ce se înalţă se va smeri"*.

*

Evenimentele pot fi măsurate prin dimensiunea oamenilor care s-au confruntat cu ele.

Bărbaţi de talia lui Costache Oprişan, Pop Cornel, Gioga Parizianu şi atâţia alţii . . . Ca brazii de înalţi, au rezistat atâtor furtuni rămânând neclintiţi . . . Sunt acum frânţi la Piteşti !

Urgia capătă forme demoniace.

Acolo istoria s-a oprit din mers pentru moment, făcând loc apocalipsei.

Cum a fost cu putinţă că Cerul nu S-a făcut auzit ? Doar lupta noastră a fost dusă în numele Lui .

Păcatul mândriei se cerea pedepsit şi reevaluat, făcând loc umilinţei şi prin umilinţă -pe urmă- prezenţei lui Dumnezeu.

Au trecut ani şi zeci de ani de zile de la acele evenimente. S-au succedat atâtea transformări sociale care -de-acum- permiteau deblocarea memoriei (atât cât mai rămăsese din ea) . . . Totuşi gândurile mele refuzau să se întoarcă spre dezastrul pe care-l trăisem.

Şi totuşi **minunea** s-a înfăptuit :

Cu o insistenţă proverbială şi cu un tact deosebit, bunul şi mai tânărul meu camarad Gheorghe Andreica a reuşit să mă ajute să deschid atât de ruginita poartă a trecutului . . .

Aurel Vişovan.

PITEŞTI.

Opriți-vă din hohote, nebuni !!!
În râsul vostru negru
Fierb clocote de sânge
Din rânjetul satanicei furtuni.

Pe cine-ați răstignit din nou, nebuni ?!

Ce cântec sfânt în scrâşnet greu se frânge . . .

O! . . . Dans în ritm macabru
Apocaliptic ropot
de prohodiri ciudate
Cer negru
negru clopot
Ce-ntunecat se bate
şi
bate . . . bate . . . bate . . .

Morți vii,
Stafii, şi câte-un înger mat
Ce a-ngheţat
Plecat în veşnicii

Morți vii
Stafii şi urlete surpate de nebuni
. . .
O, Doamne, unde eşti ?!
De ce n-aprinzi minuni,
minuni cereşti ?
Pe unde eşti, o, Doamne, unde eşti ?!

. . .
. . .
Din nepătruns
nici un răspuns
. . .
Piteşti, Piteşti, Piteşti.

Aurel Vişovan.

Camera 4 spital

. . .

Un **monstru** îmi urca greoi din piept spre gât. Mă sufoca într-un huruit îngrozitor cu urlete, cu gemete. Nu înțelegeam ce se întâmplă, unde sunt ?

Simt o mână pe frunte şi aud un glas stins :

-Aurel, mai trăieşti ?

Am recunoscut cu greu vocea lui Silviu Murgu şi iar n-am mai simțit nimic.

Cu un efort de negrăit încerc să-mi deschid ochii. În semiîntunericul de sub prici am realizat unde sunt . . .

Numai gemete şi sânge.

Îmi străfulgera un gând : *E ziua de Crăciun. Oare s-a prăvălit Cerul peste noi ?*

. . .

-Nu mişcați, bandiților ! Gura ! Aici e mormântul vostru. !

Vocea asta am mai auzit-o cu câteva momente mai înainte. Era vocea lui Țurcanu.

Dar ce se întâmplase ? . . . Şi de ce ?

Încet, printre gâfâiturile monstrului ce-mi apăsa pieptul, cu senzația că dintr-un moment într-altul cad într-o prăpastie, mi se leagă gândurile :

Sunt în camera 4 Spital de la închisoarea Piteşti. E ziua de Crăciun. Am simțit o lovitură în cap şi alta peste ochi şi am fost doborât împreună cu alții. Mâna lui Silviu Murgu stăruia pe fața mea. I-am auzit glasul stins de tot :

-M-am speriat că te-au omorât.

. . .

-Gura, bandiților ! Aici e mormântul vostru !

*

E ziua de Crăciun 1949.

În imensa cameră 4 Spital din închisoarea Piteşti depănam amintiri de Crăciun împreună cu câțiva camarazi, cu gândul la cei de acasă în a căror închipuire eram prezenți. Când la un semnal tună vocea lui Țurcanu :

- *La treabă, mă !*

. . . Un zgomot infernal . . . Şi parcă s-a prăvălit închisoarea pe noi. Am căzut şi nu mai ştiu nimic.

. . .

Sosirea la închisoarea Piteşti

(retrospectivă)

Am ajuns la închisoarea Piteşti în toamna anului 1949, venind de la Jilava, unde m-am despărțit de bunii mei camarazi -elevii din **Frăția de Cruce -** din Sighetul Marmației, care plecau în altă direcție.

Nu ştiam nici unii cu certitudine, care, unde plecăm, dar entuziasmul de a putea birui închisorile cu crezul nostru tineresc, cu credința biruinței în suflet, ne făcea să fim tari, încrezători.

Zvonurile care circulau în închisoarea Jilava erau că elevilor le era destinată închisoarea Târgşor, iar studentilor, închisoarea Piteşti.

Ce bucurie să te ştii în mijlocul celor de vârsta ta, între tinerii luptători animați de acelaşi crez al biruinței binelui asupra răului !

*

La Piteşti am fost introduşi într-o cameră imensă, macabru de mare, în care încăpeau până la 100 de oameni

-bineînțeles, la mare înghesuială, aşa cum s-a dovedit- . Trei sferturi din această cameră era deja plină.

Aflu de îndată că majoritatea deținuților provenea din Moldova şi că din primele momente o mare parte din studenții moldoveni se grupaseră într-un **cerc de reeducare**.

Ce deziluzie !

Tot dintre moldoveni -o parte din ei- ne-au atras atenția, punându-ne în gardă, să nu avem încredere în ceilalți care vin de la Suceava. Aceştia erau încă sub oblăduirea lui Bogdanovici (un student mai în vârstă) care inițiase acest proces de terfelire în speranța punerii în libertate.

Eram -însă- şi noi, ceilalți, care împărtăşisem aceleaşi gânduri de mai bine şi care ne-am spus că vom merge neînfricat pe drumul nostru înainte împotriva tuturor tendințelor de compromitere.

Regimul închisorii.

Regimul închisorii era foarte aspru, începând cu dormitul pe prici unde, datorită numărului mare de oameni, nu ne puteam odihni. Nu aveam loc să stăm pe spate. Eram înghesuiți ca sardelele în cutie . . . Ca să te întorci pe cealaltă parte trebuia să-i antrenezi şi pe ceilalți, ceea ce nu era un lucru uşor.

Mâncarea era sub orice nivel de existență şi consta -în special- din zeamă de varză murată cu o bucățică de mămăligă sau pâine ce totaliza -după calculul unora din noi- în jur de 800-1000 de calorii.

În scurt timp am început să ne clătinăm pe picioare, ceea ce -însă- nu ne-a descurajat.

Greu era -însă- cu nevoile fiziologice.

În acea cameră imensă erau vreo 4-5 tinete şi care -în special- datorită faptului că varza era atât de diuretică, acestea erau cu totul neîncăpătoare.

Simțeai că plezneşti sub presiunea urinei şi a jenei că nu puteai să o elimini. Unii au ajuns la aşa exasperare încât să urineze în şepcile pe care le aveau şi să arunce conținutul pe fereastră. Alții, în stridența neputinței de a rezista, urinau în gamelele din care mâncau.

La WC eram scoşi o dată pe zi în ture de câte 10-15 inşi pentru 2 locuri. Nu dura -poate- nici un minut, că erai scos afară cu bâta de către gardian.

Mulți nu reuşeam să evacuăm şi rămâneam aşa sub presiunea organică de pe o zi pe alta.

Cred că era prima metodă de tortură pe care şi-au imaginat-o farsorii ocultei iudeo-comuniste. Acum o aplicau pentru slăbirea sistemului nervos.

Nici foamea, nici bătăile de la securitate n-au reuşit să ne chinuie mai îngrozitor.

*

Faptul că o dată pe săptămână trebuia să te bărbiereşti cu un brici pe care îl aducea gardianul şi care -după cum spunea el- îşi tăia unghiile de la picioare, era cea de a doua tortură, nu aveai săpun de bărbierit, nici apă suficientă, nici dezinfectant după bărbierit . . . În timpul bărbieritului se produceau răni îngrozitoare, ceea ce ne aducea la disperare.

În atmosfera aceasta atât de apăsătoare, în tabăra reeducaților se lansase ideea că toate aceste necazuri se datorează nouă, celor care rămâneam pe poziția idealului pentru care am pornit la luptă. Astfel, un murmur din ce în ce mai puternic se ridica împotriva noastră.

. . .

Un uruit de tancuri

Starea noastră de spirit căutam să o întreţinem prin trăire interioară şi în grup, cât mai erau şi acele zvonuri pe care le auzisem înainte de arestare, cum că americanii nu vor întârzia a mai lăsa această ţară pe mâna comuniştilor.

Într-o noapte, un uruit puternic de tancuri s-a auzit trecând prin oraşul Piteşti. După părerea noastră era o coloană destul de lungă.

Printre noi se afla un ofiţer de tancuri, invalid de război. În situaţia lui, urma cursurile unui institut politehnic. Pentru aceasta -arestat fiind- a ajuns cu noi studenţii la Piteşti. Numele lui era Cucu.

El (acest Cucu) a comentat pe larg trecerea coloanei de tancuri, sugerând că se îndreaptă spre graniţa cu sârbii, pe unde -probabil- urmau să intre forţele americane.

Acest episod va avea un ecou mai târziu, în timpul torturilor denumite **demascări**, precum ţi la mina Baia-Sprie unde -culmea- ne-a fost dat să ne întâlnim chiar cu comandantul detaşamentului de tancuri, colonelul Stoianovici, arestat şi el .

. . .

Oameni noi intră în cameră

Într-o bună zi sunt introduşi în cameră câţiva noi deţinuţi. Nu-mi amintesc la toţi numele şi nici anume numărul lor exact.

Mi-l amintesc pe Cori Gherman -notar de prin părţile Adealului- şi care s-a ataşat de mine foarte prietenos, punându-mi o serie întreagă de întrebări cu privire la activitatea ce am desfăşurat-o afară, înainte de arestare . . .

Părea foarte simpatic. Nu puteam bănui ce se ascunde sub acel ataşament.

Tot atunci veni şi Nuti Pătrăşcanu. Era un tip înalt, bine legat, care s-a prezentat ca nepot al lui Lucre]iu Pătrăşcanu -ministrul Justiției- binecunoscutul comunist. Se zvonise că era şi el arestat şi încarcerat în acea închisoare, la etajul II, la secția **invizibili.**

Nuti Pătrăşcanu se ataşase de grupul nostru perorând întruna împotriva comuniştilor.

Mă gândeam în sinea mea că sosesc î**ntăriri,** întrucât în grupa din cealaltă parte a camerei -adică a **reeducaților** se observa o forfotă deosebită.

Era acolo un tip înalt pe care îl chema (Şura) Bogdanovici şi care se zicea că era promotorul acestei acțiuni. Dar el nu se vedea a fi mai mobil printre reeducați , ci unul mai mic de statură, smead, ce îmi arunca priviri perfide. Avea o figură destul de dizgrațioasă. Numele lui : Sobolevschi.

Mai erau şi alții la fel de dizgrațioşi : Puşcaşu, Livinschi, Bordeianu Virgil, etc . . .

Interesant este că pe aceşti indivizi dizgrațioşi mi-i amintesc -parcă- mai mult decât pe bunii mei prieteni cu care împreună am făcut proba focului.

Să încerc –totuşi- a aminti numele bunilor mei camarazi :

-Murgu Silviu
-Titi Moroianu
-Eşanu
-Gicu Mătase

-Ticuță Străchinaru

-Neteanu

-Apăvăloaie
-Oargă
,..şi atâția alții a căror nume s-au şters din memorie.

Fiecare din aceşti prieteni bravi au avut puterea lor de rezistență şi povestea lor cu deznodăminte din cele mai variate.

Cert este că nota dominantă la noi, la acest început de încleştare, era o doză mare de mândrie pe care o cultivam şi care ne-a orbit.

Poate că această mândrie s-a răzbunat împotriva noastră, adepţi ai moralei şi învăţăturii creştine ce propovăduieşte umilinţa.

Trebuie să facem recurs şi la umilinţă pentru a ne evalua mai bine forţele, capacitatea şi rezistenţa. Acest lucru l-am remarcat abia mai târziu.

Cer scuze pentru inconsecvenţa în a relata când la persoana întâia singular, când la întâia plural. O fac sub impresia acelor evenimente îndepărtate şi -totuşi, prin urmările lor- atât de prezente în răni ce par a nu se închide vreodată.

Era stupid să vezi o sală imensă ca aceea numită **4 Spital** cu oameni care erai obligat să presupui că luptaseră toţi pentru acelaşi ideal şi care în închisoare îi vedeai împărţiţi în două tabere. O parte eram noi cei ce ne menţineam pe poziţiile noastre pentru a înfrunta rigorile închisorii. Ceilalţi îşi conturau alte idealuri, idealuri adverse, şi se uitau la noi cu ochi plini de duşmănie, considerând că datorită menţinerii noastre pe aceeaşi poziţie, pentru care am fost arestaţi, ei nu pot fi puşi în libertate.

Auzisem că li se spusese, că deşi au rupt-o cu trecutul împotriva căruia luau atitudine, ei nu vor fi puşi în libertate atâta timp cât în închisoare erau oameni care se închinau în acela şi crez în care au fost crescuţi.

Înfruntarea necazurilor prin rugăciune

Timpul trecea destul de greu, în special sub presiunea necazurilor fiziologice de care am amintit.

Din această cauză deveneam din ce în ce mai nervoşi, mai puţin accesibili.

Mâncarea slabă conta mai puțin. Căutam -totuşi- să ne menținem moralul, ridicându-ne deasupra acestor mizerii care ne împrejmuiau.

Rugăciunea noastră de zi şi de noapte, contactul nostru cu Cerul, erau momentele ce ne înseninau frunțile, care ne uneau mai strâns şi care ne dădeau încrederea că până la urmă forțele răului vor fi înfrânte, chiar cu puținele noastre forțe ce ne-au mai rămas.

Era o atmosferă îmbâcsită în acea cameră supraaglomerată.

Prin geamurile deschise ce dădeau spre curte intra un miros greu de urină amestecată cu paie.

Or fi fost ceva gunoaie (paie) în curtea în care noaptea -tinetele fiind pline ochi, iar noi nemaiputând rezista la presiune din cauza verzei acre ce ne-o dădeau- eram obligați -cu toată ruşinea posibilă şi imposibilă- să urinăm în te miri ce : şepci, borcane, gamelele din care mâncam şi în tot ce mai aveam, aruncând conținutul pe fereastră.

Gunoaiele din curte exhalau un miros pestilențial pe care tot noi eram obligați să-l inhalăm.

Astfel, încet-încet se apropia Crăciunul anului 1949, Crăciun la care ne gândeam cu acea nostalgie a celui departe de familia lui dragă în mijlocul căreia ar fi strălucit bucuria.

Menționez că nu aveam nici o legătură cu casa. Nu existau nici pachete, nici scrisori ; nu mai vorbim de **vorbitoare** sau alte drepturi specifice deținuților politici.

Trecuse multă vreme de când nu mai ştiam nimic de acasă. Nici în închisoarea de la Sighetul Marmației, unde mai sosea câte o scrisoare, eu personal n-am primit nici una. Scrisorile mele se opreau la securitate şi acolo rămâneau.

Reținând într-o zi (pe când eram încă la Sighet) dus fiind de la închisoare la securitate pentru anchetă, gardianul avea în mână o scrisoare pe care am reuşit pe furiş să descifrez (poate chiar cu asentimentul gardianului) scrisul surorii mele şi numele meu. Bineînțeles, nu am primit-o niciodată.

Dealtminteri, pe tot parcursul detenției de mai bine de 15 ani nu am putut scrie decât de două ori : o dată la Piteşti în vara

lui 1950, când ni s-a dat la toţi câte o carte poştală să scriem după lenjerie, iar a doua scrisoare ni s-a dat în vara lui 1964 puţin înainte de eliberare. Şi cea de a doua carte poştală a avut aceeaşi raţiune : să ne trimită haine în vederea eliberării.

În ultimul pachet de haine primit era o scrisoare scrisă de sora mea. Aceasta a fost singura scrisoare pe care am primit-o în toţi aceşti ani de detenţie, scrisoare prin care am aflat că mama trăieşte.

Terciul -atât de plăcutul terci- pe care-l savuram la închisorile din Sighet şi Cluj -şi care constituia singura mâncare din închisoare- care consta în 250 grame de apă fiartă cu mălai şi în care se punea un strop de zahăr (erau prevăzute 8 grame pe zi), până şi acest terci, la Piteşti, a dispărut.

Terciul -care dădea o cât de mică satisfacţie de saturaţie şi care era aşteptat de cu seara, fusese înlocuit cu o porţie de 250 de grame apă colorată şi căreia i se spunea când **ceai** când **cafea.** După ce-l beam, acesta lăsa o senzaţie cumplită de foame.

Mi-amintesc de versurile poetului-martir Radu Gyr :

- *"Şi parcă din străbuni sau din scripturi,*
de la-nceputul lumii ne e foame " .

Şi totuşi nu foamea ne-a dărâmat. Dacă ar fi fost numai aceasta, noi am fi fost biruitori.

Se apropie Crăciunul

Încercam să ne amintim colindele, atât pentru a ne mângâia sufletele, cât şi pentru a intra -cât de cât- în atmosfera sărbătorească a Naşterii Pruncului Iisus pe care o aşteptam ca pe o minune.

Mai erau vreo 2-3 săptămâni, când şi-a făcut apariţia grupul Nuti Pătrăşcanu, Burculeţ, Cori Gherman, etc . . . şi care aduceau cu dânşii un fel de prospeţime. Burculeţ -în special- , fiu de profesor universitar-medic, avea un aer vesel, mai neastâmpărat.

Nu presimțeam nimic din ceea ce ar putea să se întâmple. Înduram un regim de temniță grea, dar ne mândream să-l putem înfrunta.

Acum, când după atâția zeci de ani încerc să-mi aduc aminte numele prietenilor, acelor cu care am împărțit şi împărtăşit închisoarea, aproape că nu reuşesc.

Dar ce să mă mir ? Când numai la doi ani de la **furtuna** de la Piteşti -la Baia-Sprie fiind- se apropie de mine un tânăr care mă întâmpină cu bucurie :

-Aurel, ce mai faci ?

Tânărul, văzând că nu reacționez la paritate (efectiv nu-l recunoşteam) îmi zise :

-Nu-ți mai aminteşti din noaptea Piteştiului însângerat ?

Mă uit la el cu ochi mari şi tot nu puteam să-mi amintesc. Atunci îmi spuse :

-Gojinschi.

Ca o străfulgerare din adâncul unui abis . . . pe undeva pe unde -la început- nu-l mai puteam localiza în timp, îi refac imaginea.

Eram împreună în acel infern şi de atunci nu mi-l mai aminteam.

Ce zdruncinare puternică ne-a zguduit !

Într-adevăr, o vreme refuzam să-mi amintesc. Mi-era groază de revenirea imaginilor cât -mai ales- a stărilor sufleteşti de atunci.

Acum, peste timp, amintirile se refac greu. Uneori cețos, alteori ca o pată neagră ce stăruie.

Îmi amintesc însă în mod cert că la camera 4 Spital nu la data de 6 decembrie 1949 a început urgia -aşa după cum afirmă unii care relatează despre evenimente.

Eu eram acolo la 6 decembrie 1949 (la camera 4 Spital).

Marele cutremur s-a produs la 25 decembrie 1949.

Într-adevăr, la 6 decembrie -dar în anul 1950- a fost o nouă şi puternică dezlănțuire a urgiei care -de altfel- nu încetase după ziua de Crăciun 1949, fapt care probabil determină această confuzie nesemnificativă.

Cum ne apropiem de Crăciun -într-una din zile- vine gardianul cu o listă şi citeşte o serie de nume, printre care o parte din bunii mei prieteni, spunându-le să-şi facă bagajul.

Realizam că cei care se dăduseră elevi la intrarea în închisoarea Piteşti (erau elevi la şcoala de subingineri Baia-Mare) plecau spre Târgşor. Nu şi-au putut nici ei imagina la ora aceea de ce anume scăpaseră, mai ales că erau toți în tabăra noastră a rezistenților.

În timpul încrâncenărilor de mai târziu, se mai auzea câte un torționar căutându-i şi blestemându-i, cum de au scăpat.

Într-adevăr, la intrarea în închisoarea Piteşti puteai să declari cum voiai şi erai consemnat ca atare.

Mi se sugerase şi mie de către prietenii mei , aflându-se că la Târgşor este un regim mai blând, să mă dau drept elev.

Refuzasem cu îndârjire această propunere. De când doream să fiu cu studenții, cu floarea tinereții acestui neam.

Peste ani îmi este greu să gândesc ce s-ar fi întâmplat în cealaltă alternativă. Dar sunt sigur că acesta a fost drumul meu, drum pe care dinainte mi-l alesesem şi care, cu toate dezastrele prin care a trebuit să trec, era singurul meu drum.

Îmi zic *: Dumnezeu mi l-a ales !*

Mâine e Crăciunul

Noii veniți -Cori Gherman, Nuti Pătrăşcanu, Burculeț, Anghelescu, etc . . . - erau foarte activi în rândurile noastre.

Adevărul e că ne simțeam bine în preajma lor. Ei veneau cu ştiri proaspete, încurajatoare şi ne solicitau mereu să le povestim din lupta noastră anterioară, despre anchetele de la securitate, etc . . .

Nu am putut realiza atunci -decât mult mai târziu- faptul că tabăra reeducaților nu putea obține nici un fel de informație de la noi, întrucât ne-am detaşat net de aceştia. Astfel a fost necesară introducerea acestui grup care, prin încrederea ce ne-o inspirau, au reuşit să ne descoase fir cu fir.

Eram foarte naivi. Dar cum puteam fi altfel ? Nu-şi putea nimeni imagina toate mârşăviile comunismului.

Şi aşa zilele şi nopțile treceau cu greu, când tăcute sau în rugăciune, când prin depănare de amintiri sau făurire de idealuri, căutând a ne ridica deasupra condițiilor fizice din ce în ce mai grele.

Se apropia Crăciunul.

Ne aminteam împreună obiceiurile de pe locurile fiecăruia şi începurăm să fredonăm colindele.

Suntem în ajunul Crăciunului puțin mai înseninați de sărbătoarea care bătea la uşă spre a ne anunța vestea Naşterii Pruncului Iisus.

Învățasem pe de rost < **O, brad frumos** > în varianta de închisoare de Radu Gyr -colid atât de frumos şi atât de trist- Sărbătoarea voiam să o întâmpinăm cu bucurie, dar şi cu îndârjire mai mare în lupta pe care am pornit-o.

Burculeț ne anunță cu zâmbetul lui pe care-l afişa aproape tot timpul :

- *Mâine vă sorcovim* .

Nu cunoşteam povestea cu sorcova. Pe la noi prin Ardeal nu era obiceiul acesta. Gândisem că ei, prietenii lui Burculeț, au improvizat ceva în acest gen spre a ne introduce în obiceiurile din acea parte a țării . . .

*

Cu câteva zile înainte de Crăciun se deschide uşa şi intră în cameră un deținut mai robust decât noi care era cunoscut de moldoveni. Acesta este ***Țurcanu***, zise unul din preajmă, *promotor al reeducării împreună cu Bogdanovici.* Am mai auzit că între Țurcanu şi Bogdanovici s-au ivit disensiuni în privința modului în care să se facă reeducarea.

Bogdanovici era considerat mai mult un om al formelor, pe când Țurcanu susținea că numai prin fapte deținuții pot să dea dovadă că într-adevăr s-au reeducat, ca astfel să fie puşi în libertate, unde să ducă mai departe lupta lor de convingere a populației în idealurile comuniste.

Toate acestea mi se păreau nişte aberații cărora nu le-am dat nici o importanță.

Intrat în cameră, Țurcanu a fost întâmpinat de îndată de Bogdanovici, de Popa Țanu, Sobolevschi şi alții . . . Apoi s-au retras în partea camerei unde erau reeducații şi-au început cu şuşotelile.

În acea parte a camerei sosirea lui Țurcanu a produs un reviriment.

Spre seară s-a făcut apel la noi să ne mai strângem -dacă putem- că mai era necesar de încă un loc pentru Țurcanu . . . Țurcanu, cu un fel de orgoliu disprețuitor, a zis că va dormi pe o laviță (bancă) ce se găsea în cameră.

A doua zi Popa Țanu (pare-mi-se) cere un moment de ascultare întregii camere .

După o introducere plină de maniere elegante şi cu o politețe mai mult decât exagerată, adresându-se nouă celor din partea opusă ne anunță (de parcă noi n-am fi ştiut) că ei sunt un grup care s-a trezit la realitate, că s-au organizat într-o grupare care şi-a propus să lupte împotriva trecutului

pentru **un viitor mai luminos** -viitorul comunist- şi s-a exprimat că ei sunt plini de această convingere.

Ni s-a cerut să privim adevărul în faţă şi să trecem de partea lor, dând **dovezi** de reeducare, pentru că numai în felul acesta vom fi eliberaţi.

Noi n-am dat nici o atenţie la tot ce s-a debitat şi ne-am văzut de treburile noastre. Nu am legat nici o discuţie în contradictoriu. Nu aveam ce discuta.

Ziua de Crăciun

Noaptea de Crăciun -respectiv cea dinspre ziua de Crăciun- răsuna de colinde, de clopoţei şi de vocile colindătorilor (din oraşul Piteşti) a trecut cu greu. Trăiam în aceeaşi atmosferă de supraînghesuială în care, pe de-o parte erai obligat să stai culcat, iar pe de altă parte nu puteai să stai nici pe spate, nici în altă poziţie comodă, fiind atât de înghesuiţi, încât ne auzeam respiraţia şi se amestecau transpiraţiile.

Sarabanda vergelelor metalice lovite într-un anumit fel de gardieni anunţa deşteptarea în ziua de Crăciun.

Nu-mi amintesc dacă aveam posibilitatea de a ne spăla cât de cât mâinile şi faţa, întrucât chiuveta din cele două WC-uri era mai mult iluzorie pentru noi cei aproximativ 100 de oameni.

Am respirat cât de cât uşuraţi când am început să ne mişcăm şi să ne spunem în gând rugăciunea.

Recitam rozarul în fiecare zi şi noapte, în orice moment posibil.

În sfârşit sosi şi terciul (sau apa colorată) din ziua de Crăciun 1949 . . .

Am început să ne strângem mâinile unii altora cu urările cuvenite acestei datini şi culmea, observam cum din rândurile reeducaţilor se strecurau din ce în ce mai mulţi.

Ce gest fratern ! mi-am zis . . . *Uite că până şi reeducaţii simt nevoia ambianţei frăţeşti în această zi a bucuriei -cum se mai numeşte ziua de Crăciun-.*

Deodată -brusc- un semnal, un strigăt şi sunt lovit fără să apuc să văd de cine peste ochi, în cap, în burtă, . . . parcă s-ar fi prăvălit cerul în jurul meu. Gemete, urlete . . . Văd cum unii cad la pământ. Simt cum cad şi eu şi nu mai ştiu nimic.

Într-un târziu mă trezesc cu mâna lui Silviu Murgu pe frunte -şi el plin de sânge- realizând că suntem mai mulţi îngrămădiţi sub priciul de la camera 4 Spital.

Ce s-a întâmplat ? Nu puteam realiza. Simţeam cum sunt tras de picioare în urlete :

-Ieşiţi afară, bandiţilor ! La lumină, să fiţi văzuţi !

Suntem scoşi de sub prici toţi cei bătuţi, iar în cameră, la lumina zilei, gardienii cu bâte în mână se uitau la noi. Printre ei îi recunosc pe Ţurcanu, Sobolevschi, Popa Ţanu şi mulţi alţii . . .

Culmea ! Iată şi figurile lui Cori Gherman, Nuti Pătrăşcanu, Burculeţ şi alţii pe care-i credeam că sunt alături de noi.

-*Au vrut să ne omoare legionarii* ! striga Ţurcanu adresându-se gardienilor. Atunci un alt râpâit de bastoane, ciomege, poate chiar răngi, lovituri de cizme s-au abătut asupra noastră.

Regizarea a fost mai mult decât puerilă, dar specifică ideologiei comuniste pentru aplicarea terorii prin orice mijloace.

Dacă scăpase vreun centimetru de pe noi neînvineţit de fraţii noştri, gardienii ne-au acoperit într-o baie de sânge.

Nu înţelegeam, nu realizam de ce se întâmplă aceste lucruri tocmai în această zi a bucuriei, a Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos ?

Nu aveam cu ce să ne oblojim rănile, care rămăseseră deschise şi sângerau.

Era deja către seară. Nici vorbă de mâncare în acea zi. Dealtminteri, cine ar fi putut mânca ?

Unii dintre reeducaţi au rămas printre noi ca să ne păzească. Ceilalţi s-au strâns în partea opusă şi începuseră să cânte un marş comunist pe care îl repetau neîncetat.

-*Banditilor !* tună vocea lui Ţurcanu. *O să spuneţi tot ; o să vărsaţi din voi tot ce n-aţi spus la securitate.* (Termenul întrebuinţat de Ţurcanu era acela de **borât** : *O să* ***borâţi*** *tot ce aveţi în voi). Aceasta-i treaba voastră acum : să vă scormoniţi minţile. Să nu mai rămână nimic din ce ar putea periclita securitatea statului comunist.*

Eram cu adevărat distruşi. Bătaia gardienilor ne-a confirmat că nu mai aveam cui -pe acest pământ- să ne adresăm. Ne-am simţit abandonaţi în mâinile acestor călăi.

Şi totuşi era ziua de Crăciun. Ziua în care S-a născut Pruncul Iisus, dar pentru noi era **o Vinere Mare, Vinerea Calvarului** şi a deznădejdii.

Un strop de lumină -parcă- m-a întărit un pic la gândul că Iisus pe Cruce a fost -până şi El- în deznădejde . . . *Dar nu voia Mea, ci voia Ta să fie* . . .

O altă avalanşă de lovituri s-a năpustit asupra noastră. De data aceasta îl văd desluşit pe Cori Gherman izbindu-mă cu putere.

-Cum, şi tu ? . . .

-*Gura, banditule! Te cunosc bine ! Să spui tot, tot ce n-ai spus la securitate. Să nu mai rămână nimic în tine.*

Se amestecau loviturile lui Ţurcanu cu ale lui Sobolevschi, Burculeţ, Nuti Pătrăşcanu . . . Cu toţii loveau în nişte fiinţe rănite de moarte, neputincioase. Eram zdrobiţi şi trupeşte şi sufleteşte.

Directorul Alexandru Dumitrescu

A doua zi de Crăciun se deschide uşa brusc şi apare directorul Alexandru Dumitrescu încruntat şi cu un ciomag în mână.

Ţurcanu raportează că legionarii au sărit la reeducaţi **ca să-i omoare**, deoarece vor să se reeduce !

-Care-s bandi]ii ăia care nu vor reeducarea ? Care-s şefii lor ?

Agresaţii au fost 20. Cu toţii eram şefi de grupuri legionare. Agresorii de două-trei ori mai mulţi. Restul s-au retras îngroziţi în fundul camerei.

Atunci Ţurcanu începu să strige câte un nume :

-Banditul cutare ! Ieşi în faţă !

De abia târându-se, bunii mei camarazi ieşeau în faţă. Regret din suflet că nu-mi amintesc nici un nume al scumpilor mei prieteni. Dar nu pot uita clipa când Ţurcanu a tunat numele meu.

Eram în total 5-7 inşi (nu mai ştiu exact). Eu am fost strigat ultimul. Aceştia eram **instigatorii.**

Directorul Dumitrescu a început să ne lovească cu ciomagul plin de furie, luându-ne pe rând unul câte unul.

Reţin că atunci când a ajuns la mine, m-a întrebat cum mă cheamă. Am observat că atunci când m-a privit, figura lui era îngrozită. Cred că eram desfigurat complet, că nu m-a lovit.

A mai spus câteva cuvinte pe care nu le mai reţin exact. Oricum, erau în legătură cu ceea ce nu se spusese la ancheta de la securitate, deci, ăsta era scopul lor primordial la ora respectivă : *depistarea tuturor celor ce au mai rămas în libertate.*

Oportuniştii

A mai trecut o noapte în gemete, dureri şi răni ce trebuiau oblojite şi nu era cu ce.

Am fost zdrobiți în pumni şi picioare de la cine nu te-ai fi aşteptat.

Mare mi-a fost mirarea când l-am văzut în mijlocul nostru pe Bogdanovici, însângerat şi el din cap până-n picioare, precum şi alții din tabăra adversă etichetați ca oportunişti nesinceri care au vrut să ducă în eroare partidul.

. . .

Politrucul Iţicovici Marina

. . .

Iar se deschide uşa şi iar apar gardienii împreună cu Ţurcanu. Citesc o listă pe care apare şi numele meu şi suntem conduşi într-o cameră alăturată.

În cameră -o masă lungă, câteva lavițe şi pe masă erau înşiruite coli de hârtie albă, peniţe şi cerneală.

-Să scrieți totul ! tună Ţurcanu. . . *Bandiților ! Absolut tot ce n-ați spus la securitate.*

Vedeți că vine domnul locotenent politic Marina. Să nu cumva să faceți vreo figură , că vă întoarceți voi în cameră şi va fi vai de oasele voastre !

Ţurcanu iese şi în următorul moment intră un domn în civil, elegant, şi care ne salută foarte politicos -culmea- prefăcându-se că nu vede toate vânătăile şi rănile pe care le purtam. Ni se adresează :

-Sunt locotenentul politic Marina. Mi s-a adus la cunoştință că dumneavoastră ***v-ați hotărât*** *să o rupeți cu trecutul, pentru care vă felicit din inimă.*

Întrucât mi s-a spus că v-au mai rămas lucruri nedeclarate, aveți la dispoziție hârtie, peniţe, cerneală şi timp la discreție. ***Nu vă forțează nimeni . . .***

Câtă perfidie strigătoare la cer ! De parcă noi, cei schingiuiți şi care de-abia reuşeam să stăm pe scaun, am fi fost

atât de naivi încât să nu credem că el era la curent cu toată tragedia care se consumase.

Am aflat mai târziu că acest individ -Marina- era un evreu de prin părțile Maramureşului, ale Maramureşului meu drag. Am aflat abia după revoluție numele său întreg : Ițicovici Marina.

Mă îmbărbătam la gândul că -totuşi- în munții Maramureşului erau câțiva dintre noi care reuşiseră să scape de la arestare şi dintre care unul . . ., -şi nu oricare ! -Lică Popşa- căzuse în luptă cu securitatea. . . Ei însă erau acolo în munți. În mod sigur că nu-şi puteau imagina ce se întâmplă cu noi aici.

Văzându-mă cu foaie albă de hârtie în față, zdrobit fără putință de rezistență, m-am întrebat : *Ce mă fac ?*

De revoltat îmi era imposibil să mă revolt în halul în care eram. Mi-a venit în gând să scriu ceea ce n-a figurat în ancheta mea de la securitate, dar am aflat mai târziu . . .că datorită altor declarații, doi dintre prietenii mei nedeclarați fuseseră arestați. Asa că recunoscusem în acea declarație că i-am cunoscut şi că n-am voit să declar la anchetă.

Într-un târziu am fost scoşi şi duşi înapoi în camera 4 Spital, unde ne aşteptau aceleaşi scene îngrozitoare şi amenințarea lui Țurcanu, că dacă n-am spus tot, vai de noi va fi.

Îmi băteau ciocane în cap de parcă să-l spargă. Presimțeam deja ceea ce urma să se întâmple.

La întoarcerea de la locotenentul politic, Țurcanu ne întâmpină cu :

-Măi, bandiților, sunt sigur că nu ați spus tot şi am să vă demasc eu pe voi şi atunci veți vedea că ce a fost până acum n-a fost nimic.

Rămâneți în poziție de nemişcat ! N-aveşi voie să mişcați un deget ! Nu vorbiți decât în momentul în care o să spuneți complet ceea ce n-ați declarat până acum. !

Se formase un comitet de torționari care ne supavegheau îndeaproape şi nu se sfiau să ne lovească în cele mai sensibile locuri ori de câte ori treceau prin fața noastră. Eram terorizați.

Ce să le spunem ? Ce anume pot afla ei de la alții ajunşi în situație similară ? . . .

Bănuiam -şi aşa ni s-a spus- că aceste violenţe au fost declanşate şi în alte camere, precum şi în alte închisori şi că toată ţara este supusă violenţei demascării forţelor care se opun regimului comunist.

Începusem să cred asta şi acest gând mă chinuia la fel de tare ca loviturile care cădeau mereu, mereu . . .

Ne mutăm în altă cameră

Pe la începutul lui ianuarie 1950 vine un gardian cu o listă întocmită împreună cu Ţurcanu -după nu ştiu ce criterii- şi ne trezim la parter. Acolo suntem aranjaţi noi cei izolaţi (cei ce n-am trecut de partea reeducării eram numiţi **izolaţii**). Dormeam pe ciment. N-aveam nici prici, nici pat.

Şirul izolaţilor începea cu mine, urmând apoi Bogdanovici, Apăvăloaie, Moroianu, Gicu Mătase . . . Nu-i mai reţin pe ceilalţi. Pentru restul camerei era -pare-mi-se- un prici şi apoi, în capăt, paturi unde -de bună seamă- sălăşluia comitetul.

Aici Ţurcanu a numit un comitet din care mi-i amintesc pe Sobolevschi, Virgil Bordeianu, Caziuc . . .

Când ne-am întins jos pe ciment era deja ora stingerii. Culmea ! Am simţit cimentul cald. Nedumerirea mea mi-a citit-o Bogdanovici care era alături şi care mi-a şoptit arătându-mi : *Dedesubt e centrala termică*. De-ar fi ştiut comitetul, sigur că ne-ar fi schimbat imediat.

Programul era acelaşi ca şi la camera 4 Spital. În timpul zilei bătăi sau poziţia fixă în care trebuia să ne notăm pe câte o bucăţică de săpun ce mai aveam de declarat. Pe urmă, în timp ce reeducaţii erau ocupaţi cu citirea din cărţi de propagandă comunistă sau cu cântatul marşurilor revoluţionare comuniste, de noi ceilalţi se ocupa câte un delegat din partea comitetului.

Ţin minte că în colţul în care eram eu era ca propagandist unul din studenţii moldoveni, pe nume Caziuc. Începuse să ne explice ce este dialectica marxistă şi din istoria P.C.R.

Interesant este faptul că, deşi dovedise mult zel în bătăi, Caziuc -acum abia, după impresia creată- încerca o înţelegere tacită.

Naivitatea mea mi-a lăsat această impresie sau, poate, era reală.

Tot astfel de scânteieri de omenie observam şi la Virgil Bordeianu la care am fost pentru dădăceală , după ce celelalte eşaloane nu reuşiseră să mă lămurească.

Eu, mărturisindu-mi sincer credinţa, nu m-a brutalizat, lăsându-mi impresia că este o cale de dialog. Da, dar în cameră se petreceau lucruri crâncene.

. . .

Vine Costache Oprişan

Într-o bună zi vine Ţurcanu şi ne anunţă că va fi adus în cameră Costache Oprişan -şeful Frăţiilor de Cruce pe ţară-.

-*Voi, bandi]ilor,* -ni se adresează nouă celor izolaţi- *să nu scoateţi o vorbă şi să vă ascundeţi feţele să nu vi se vadă vânătăile, că altminteri o păţiţi mai rău ca înainte* !

După care dăduse dispoziţii în şoaptă comitetului respectiv şi celorlalţi din cealaltă parte a camerei.

Mă îngrozisem la gândul a ceea ce ştiam că va urma.

Într-adevăr, nu peste mult timp uşa se deschide, iar gardianul împinge înăuntru un bărbat puţin mai în vârstă decât noi, cu nişte ochi mari ce exprimau un gen de nedumerire şi -desigur- teamă de necunoscut.

De cum a intrat în cameră l-au înconjurat o serie de reeducaţi -probabil din cunoscuţii dinainte- şi care, făcând pe oamenii de rezistenţă curajoşi, au început să-l întrebe fel de fel . . prefăcându-se că e în admiraţia lor.

Costache Oprişan simţea că ceva nu-i în regulă. Nu ştiu ce le răspundea, dar îşi mişca mereu capul în toate părţile , căutând să desluşească ce se întâmplă.

Vizibilitatea din partea noastră era oprită de către nişte grupuri de reeducaţI . . .

Nu a durat mult această stare de espectativă, că la un semnal, cu un urlet ce aducea cu urletul fiarelor din pădure, au năvălit cu toţii asupra lui.

Călcat în picioare, lovit din toate părţile, în scurt timp şi-a pierdut cunoştinta. Dar loviturile n-au încetat. Până la urmă a fost întins pe un prici şi cu nişte curele (de unde or fi apărut curelele ?) a fost luat sistematic din cap până la picioare şi de la picioare până la cap.

Când obosea o echipă de torţionari, se schimba cu alta. Cred că a durat acest supliciu ore întregi.

S-au aruncat multe gamele cu apă peste el ca să-l trezească şi să-i urle în urechi :

-Noi, tinerii reeducaţi, cei care înainte am fost sub comanda ta, te vom distruge. Tu eşti vinovat de soarta noastră, iar noi vom smulge de la tine tot ce ştii, tot ce n-ai declarat la securitate . . .

Nu mai ştiu câte zile a durat acest supliciu, îmi amintesc doar când, după o perioadă în care n-a mai fost lovit, a fost întrebat (nu mai ştiu de cine, de Ţurcanu ? de Sobolevschi ?) :

-Ce părere ai, măi banditule, despre noi, foştii tăi subalterni ? La care după o mică pauză -exprimându-se greu- Oprişan răspunde :

-Fac o asemănare cu judecătorii din Australia veche, care au fost selecţionaţi din rândurile foştilor infractori.

Am apreciat atunci acest răspuns ca fiind pe măsura atât a inteligen]ei sale, cât şi a circumstanţelor deosebite în care se afla.

Chinurile au continuat, înscriindu-se însă în **normalul** ce caracteriza această perioadă.

A început şi Oprişan să fie dus la Ţurcanu să-şi facă demascarea. Nu ştiu ce anume o fi spus.

În sfârşit, ne-a văzut şi pe noi ceilalţi izolaţi care purtam pe noi însemnele **umanismului comunist** şi probabil gândul că nu este singur să-i fi adus o cât de mică consolare.

. . .

Activitatea de dimineață

Dimineţile erau îngrozitoare.

Eram treziţi brusc de sarabanda grilajelor lovite de către gardieni precum şi de urletele plantoanelor.

Dacă seara adormeam frânţi de chinuri şi de oboseală cu gândurile ameţite şi ele, dimineaţa, când ne trezeau brusc şi luam contact cu groaznicul situaţiei ce ne înconjura, disperarea nu cunoştea margini.

Tot fără margini era şi timpul, care pentru noi nu se mai măsura nici în ceasuri, nici în zile, a căror denumire am pierdut-o.

Nu mai ştiam dacă-i duminică sau luni . . .

Nici în ani nu se mai măsura nimic.

Simţeam cum nimeni, nicăieri în lume, nu se mişcă pentru noi, ci eram aruncaţi . . .neputând nici muri.

Eram aruncaţi în deznădejdea veşniciei cea fără de nădejde.

Gioga Parizianu

Într-o zi, Ţurcanu ne anunţă din nou :

-Măi bandiţilor, vedeţi că vă aduc aici pe unul din vitejii voştri legionari. Un macedonean verde. Să nu cumva să suflaţi o vorbă despre ce se întâmplă aici !

Peste puţin timp se deschide uşa şi apare gardianul însoţind un deţinut mai scund, dar bine legat, cu nişte ochi vii şi întrebători. Auzisem o şoaptă în jur : *E Gioga Parizianu.*

Gioga era cu adevărat un tânăr despre care se vorbea cu multă simpatie, fiind de felul lui o fiinţă veselă şi de mare rezistenţă.

Mai auzisem că fusese implicat într-o acţiune la Bacău (dacă nu mă înşel) unde unitatea din care făcea parte neavând arme decât un singur pistol se gândiseră să le procure de la soldaţii ruşi care împânziseră oraşul.

Era prin 1945-1946, ori trupele ruseşti le găseai pretutindeni în țară. Probabil acesta era motivul pentru care Țurcanu voia să afle din gura lui cum s-a desfăşurat această acțiune şi cine a fost implicat.

Scenariul s-a repetat la fel.

Gioga a fost înconjurat imediat de foştii săi prieteni, acum reeducați, şi care îi puneau fel de fel de întrebări, făcându-l să creadă că în cameră este o atmosferă frumoasă, legionară.

Procedaseră în aşa fel ca în momentul ofensivei asupra lui să fie cât mai zguduitor.

La un semnal, toți aceşti **prieteni** au sărit asupra lui cu bocanci, pumni şi obiecte contondente ce mai aveau la îndemână.

-Măi banditule, crezi că noi am rămas bandiți ca tine? Noi ne-am trezit la realitate. Şi dăi, şi dăi . . . îl băteau cu schimbul. Cum oboseau unii, începeau alții.

Într-un târziu soseşte gardianul care-l introdusese în cameră aducându-i bocceaua cu te miri ce haine din celula din care venise.

Când l-a văzut pe Gioga , încremenise. Era o masă diformă de carne aproape imposibil de recunoscut. Îl desfiguraseră în bătăi.

-Ieşiți imediat afară din cameră fără să spuneți nici un cuvânt ! porunci gardianul.

. . .

Ce o fi fost în sufletul acestor gardieni, care ştiau tot ce se întâmplă, care participaseră şi ei la început la acest masacru, iar acum supravegheau prin vizete la tot ce se petrece în cameră ?

Aveau şi ei familii. Când plecau seara la terminarea programului -ajunşi acasă- puteau ei să-şi îmbrățişeze soțiile, copiii ? Putea exista pentru ei şi o altă viață pe care noi nici n-o puteam concepe ? Şi atâtea altele . . . Erau întrebări la care nu găseam răspuns.

După multe zile de tortură, Gioga a început să vorbească.

A povestit cum împreună cu alți prieteni şi înarmat cu pistolul pe care-l avea, au aşteptat la un loc mai potrivit ca să

apară un soldat rus înarmat. A apărut şi soldatul cu pistolul mitralieră pe spate.

El, făcându-şi curaj, cu inima în din]i, a tras un foc de pistol asupra rusului. Ecoul zgomotului produs de armă a fost atât de mare încât, speriindu-se, a rupt-o la fugă, uitând de pistolul mitralieră al rusului.

Spunea acum că nu-i sigur dacă l-a nimerit pe rus. I s-a părut că soldatul s-a aplecat în momentul când a tras asupra lui. Putea să se plece ca să se ferească de glonţ ?

Cert este că după un timp, după ce i-a trecut spaima, i s-a părut că a făcut un gest temerar şi povestea altora cu mult orgoliu despre fapta lui.

Se vorbea cu multă admiraţie -în special în rândul macedonenilor- despre Gioga Parizianu.

A intrat şi el în rândul nostru, al izolaţilor, supunându-se aceluiaşi regim şi timpului care încremeneşte acolo la Piteşti.

. . .

Vin Paştile lui 1950

Era primăvară. Se simţea că se mai încălzise timpul. Mă întrebam : *ce zi o fi astăzi ?*

Ştiam că trebuie să se apropie Paştile 1950. Nu ştiam când este duminică, toate zilele fiind la fel.

Într-o bună zi am auzit un soldat din turelă strig$nd la altul :

-Măi . . ., peste o săptămână sunt Paştile. Plec în permisie. Aşa am dedus că eram în duminica Floriilor şi am putut să-mi refac cât de cât calendarul.

. . .

Rândul izolaților se răreşte

Şirul nostru, al izolaților, se rărea.

Unul câte unul, făcându-şi demascarea şi făcând proba bătăii aplicată altuia din izolare, era considerat **cinstit** şi trecut în cealaltă parte, a celor care se puteau plimba prin cameră, ce puteau discuta, puteau dormi în paturi, mânca mai bine.

Aceştia asistau şi participau la lecții doctrinare comuniste şi, ori de câte ori li se cerea, săreau asupra noastră, a celor rămaşi în postură de izolați.

. . .

Prăbuşirea lui Apăvăloaie

Camaradul şi bunul meu prieten Apăvăloaie rezistase la toate probele de până acum . . .

Dar iată că într-o seară se apropie discret de urechea mea şi-mi spune şoptind :

-Aurică, eu le-am dat în trăznet pe toate !

N-am fost prea surprins. Însemna că a ajuns la capătul răbdărilor lui şi că trecea în cealaltă tabără.

Mai târziu am auzit vorbindu-se lucruri groaznice despre el, dar i-am apreciat rezistența până în acel moment şi faptul că -în felul lui- m-a avertizat.

. . .

Plecarea unui lot de studenți la Canal

Printre reeducați se auzea vorbindu-se că se vor face plecări la canalul Dunăre-Marea Neagră .

Mi se părea ceva de domeniul extraordinarului să poți scăpa şi să ajungi să poți munci sub cerul liber, oricât de grea ar fi

fost munca, chiar dacă te-ar omorî, dar, . . . mureai sub cerul liber . . . îmi licări o geană de speranță. Dar, dacă . . .

Peste câteva zile, când a început să se împartă masa , am văzut cum în gamele se pune carne împreună cu slănină. Mi s-au scurs ochii, aşteptând să-mi vină şi mie rândul. Numai că mie nu mi-a ajuns.

Se spunea despre m$ncare că este o masă întăritoare pentru plecarea la canal. Am rămas cu un gol imens în stomac şi cu ochii plini de invidie, uitându-mă în gamelele celorlalți.

A sosit şi gardianul cu lista celor care urmau să plece. A început să citească unul câte unul. Am constatat că citeşte şi nume a celor de la izolare. M-a cuprins dintr-odată o speranță *: oare scăpa-voi şi eu ?*

Lista a fost destul de lungă şi la fiecare nume inima îmi tresărea. Dar, n-a fost să fie.

Când la sfârşit m-am văzut în camera aproape goală, numai cu Sobolevschi -care era şi el vizibil marcat- deşi ştia că rămâne ca să conducă mai departe acțiunile de reeducare.

M-am simțit atât de lovit . . . Mi se luase şi ultima speranță. Ştiam că în cameră vor sosi alții, continuându-se acelaşi proces de aşa-zisă reeducare.

Urla Sobolevschi :

-Din cauza voastră, mă bandiților, care nu vreți să vă reeducați, trebuie să rămân şi eu în această închisoare.

*

Zilele treceau şi mai greu ca înainte . . .Când, brusc, uşa se deschise şi câțiva din cei ce plecaseră pentru canal au fost azvârliți în cameră, vizibil bătuți, însângerați. După ei venea Țurcanu, care cu o mutră scârbită, anunța în cameră :

-Aceşti bandiți în care am avut încredere, ajunşi la Jilava , întâlnindu-se cu alți deținuti din alte închisori ce trebuiau să plece la canal, au început să vorbească despre reeducarea noastră de la Piteşti.

Au fost imediat depistaşi şi acum uitați-vă la ei cu scârbă.

Ce ar fi simțit ei ? . . . Dar ce am simțit noi cei ce nu plecarăm, cei care am constatat că într-adevăr nu mai era nici o scăpare.

Mai târziu am aflat că şi la canal se aplicau aceleaşi metode ca la Piteşti.

Oare timpul s-a oprit ? . . .

Oscilația aceasta zănatică între tortură şi frig, preferând întotdeauna una celeilalte, timpul se deformase.

Zilele nu mai aveau nume. Sărbătorile dispăruseră într-un hău de parcă n-ar fi existat niciodată.

Când a fost Crăciunul (1950) n-am ştiut . . . După cum n-am ştiut că ar fi putut să existe aşa ceva.

Dacă cu un an înainte, în ajunul Crăciunului când s-a dezlănțuit urgia . . . Dacă cu un an mai înainte -repet- auzeam clinchetul clopoțeilor şi glasul copiilor ce vesteau naşterea lui Iisus, Crăciunul din 1950 -în acest şoc al groazei- nici n-a existat.

Aceleaşi chinuri de clipă de clipă . . . Acelaşi frig ce ne înghețа până şi respirația. Nici nu gândeam că putea exista undeva prin lumea largă un Crăciun al bucuriei. Pur şi simplu, Crăciunul -pentru noi cei din închisoarea Piteşti- nu a existat.

Vai mie ! Am găsit ceva prin ruinile minții sfărâmate

Trebuia să ne scormonim mințile sau trebuia să ne imaginăm tot ce am fi fost în stare să facem cândva împotriva comunismului pentru a avea ce spune la veşnicele interogatorii.

Parcă ne bucuram când mai găseam câte ceva ce spus putea să mai răreascâ din chinuri.

În această veşnică scormonire a unei **memorii deja bolnave,** am realizat imagini, care pe de o parte m-au speriat, iar pe de altă parte m-au bucurat, deoarece totul a fost numai aparență.

Iată despre ce era vorba :

În primăvara lui 1948 împreună cu Lică Popşa (Dumnezeu să-l ierte că a murit împuşcat de securitate) am imaginat un scenariu de verificare a curajului unității de studenți din grupul maramureşan (Rusu, frații Sofron, etc . . .) Astfel le-am comunicat că la o anumită dată -pe la 11 noaptea- va sosi un curier din partea Comandantului într-un anumit loc pe câmp în imediata apropiere a graniței pe Tisa. Curierul trebuia să aducă un ordin de la Comandant, ordin pe care Lică Popşa trebuia să-l ducă la Bucureşti.

Era o acțiune destul de temerară, întrucât pe graniță circulau grăniceri care puteau să ne ia la întrebări, dar mizasem pe curaj, precum şi pe abilitatea de a ne descurca într-o atare situație.

Lăsasem unitatea la vreo 200 m de frontieră, iar eu cu Lică ne-am apropiat prin bălării de frontieră, adică de râul Tisa. Am stat vreun sfert de oră pitiți lângă apă ca şi cum chiar am fi luat legătura cu cineva, după care ne-am întors la cei ce ne păzeau de la distanță.

Le-am spus celorlalți că misiunea s-a executat. A doua zi Lică Popşa trebuia să plece la Bucuresti pentru a duce **mesajul**, apoi ne-am întors pe la casele noastre fără să dezvălui că totul a fost doar o înscenare pentru verificarea curajului. înscenarea a reuşit, întrucât nici unul n-a dat înapoi.

Ceilalți care stăteau la pândă aveau datoria, în cazul că noi am fi fost surprinşi de grăniceri, să ne elibereze.

Ce or fi crezut ceilalți ? . . . Or fi fost convinşi că situaşia a fost chiar asa ? . . . sau şi-au dat seama că e imposibil ca un curier din Germania să vină tocmai la granița cu U.R.S.S. în Sighet ?

Nu ştiu ce au crezut, pentru că acest lucru nu a mai fost comentat. In această fază ne-au prins arestările.

Suficient că atunci (în timpul demascărilor), gândindu-mă la această situație, mă îngrozeam ca vreunul dintre cei ce au luat parte la această înscenare să fi spus la anchetă totul

ca pe un fapt real. Cum puteam tăgădui ? Mai ales că Lică Popşa a fost împuşcat.

Am mărturisit aceasta în faţa comitetului de demascare sperând -pe de o parte- că o vor lua ca pe un gest de cedare din partea mea, iar pe de altă parte, făcând apel la raţiunea (dacă asta mai exista) că toată această înscenare reprezenta o imposibilitate.

Mai târziu am fost anchetat în legătură cu această situaţie când -probabil- unul din cei fugiţi a fost arestat şi a declarat cele de mai sus, eu am negat că ar fi fost un fapt real.

Această încercare de a scormoni în ungherele inimaginabilului şi imaginabilului era caracteristica tuturor celor care se găseau la **izolare.**

Dar zilele, noptile, orele şi clipele treceau la fel , sufocant de **la fel.**

Aşa trecusem de Crăciunul lui 1950 şi anul nou 1951 neştiind că am intrat într-un an nou. Abia mai târziu am realizat că este un nou an (dintre atâţia ani de chinuri).

Marea şi ultima speranţă

În faza în care am ajuns bătaia era cel mai uşor mijloc de tortură. Preferam bătaia -oricât de greu ar fi fost- celorlalte mijloace de tortură.

După ce şi ultima încercare de a scăpa n-a reuşit, m-am simţit abandonat de Cer şi de tot ce mă înconjura, ca niciodată. Gânduri negre ce trebuiau exprimate îmi băteau în cap ca nişte ciocane. Alergam umilit la cei din comitetul de demascare ca să le spun şi să pot scăpa de ele, în timp ce aceştia mă batjocoreau văzându-mă în pragul nebuniei.

Şi ultimul refugiu, de a mă scufunda în rugăciune, mi-a fost luat . . . Când -dintr-odată- o mică rază de speranţă, parcă, îmi mijise, iar judecata -pe cât de simplistă părea- era oarecum încurajatoare.

Mi-am zis :

-Aceste torturi se arată a fi veşnice dar, (şi aici e raza de care vorbeam) eu nu sunt veşnic. Pe undeva în acest timp eu am o

limită. O limită după care acest dar de la Dumnezeu ca omul să aibă o viață limitată va opera şi pentru mine . . .

Deci, chiar dacă ar mai ține aceste chinuri ani la rând, chiar dacă aş ajunge să trăiesc vârsta de 100 de ani (au mai fost oameni care au depăşit vârsta de 100 de ani), dar să fi trăit cineva vârsta de 200 de ani n-am auzit.

Ei bine, peste 200 de ani voi scăpa.

Aşa am ajuns la singura mea rază de speranță cu care reuşeam din când în când să mă consolez. Pe cât de absurd , pe atât de real pentru mine.

I-am mul]umit lui Dumnezeu că n-a făcut omul veşnic.

Acest gând a fost sprijinul meu atunci . . . şi de atunci de-a lungul anilor mei trişti.

Paştile anului 1950

Paştile ar fi trecut în aceeaşi atmosferă cenuşie, fiecare cu gândurile lui, dacă n-ar fi intervenit un mic incident caracteristic :

Primul gardian Ciobanu, când a venit la deschidere, ne-a zis ***:*** *La mulți ani*, care pentru noi avea valoarea de *Hristos a-nviat !*

Am rămas surprins de acest salut din partea unui om dur. Ceea ce însemna că totuşi pe undeva avea o licărire de omenie pe care voia să ne-o comunice.

Cei din comitet -din tabăra reeducaților- au fost foarte indignați de acest salut care însemna o fraternizare cu deținuții şi au hotărât să-i comunice aceasta lui Țurcanu.

Eu am reuşit -totuşi- să schimb un *Hristos a ^nviat !* cu Silviu Murgu, cu care -de altfel- comunicam tot timpul, dar numai cu ochii.

Mă gândeam că poate Paştile din anul viitor va fi într-adevăr fericit, neputând ghici că dezlănțuirea aceasta a forțelor răului n-avea margini. N-am bănuit cât de groaznic va fi Paştile viitor.

. . .

Ne mutăm, se văruiesc celulele

Fiecare plecare la canal era pentru mine câte o lovitură grea , văzându-mă rămas în aceeaşi închisoare.

Deşi ştiam că aceeaşi operaţiune de reeducare continua şi acolo, totuşi voiam din tot sufletul o schimbare.

În această perioadă am trăit un răstimp de acalmie în Piteşti.

Într-o zi gardianul ne-a scos din cameră, ducându-ne undeva pe celular. Astfel mă pomenesc dus împreună cu Apăvăloaie, cu Chirilă -un băiat foarte bun (pe care numai acum mi l-am amintit) într-o celulă unde găsim un student mai în vârstă pe nume Dinescu (sau Dinulescu). Un om liniştit care se vedea că nu ştie ce se întâmplă în Piteşti.

Făcusem în aşa fel ca să nimeresc în patul de la etaj la nivelul la care era şi Dinulescu, ferindu-mă -pe cât posibil- de prezenţa lui Apăvăloaie care -după cum am mai spus- mă anunţase că îşi schimbă atitudinea.

Chiar în seara aceea Apăvăloaie îmi spusese că-l va anunţa pe Ţurcanu de acest Dinescu care ducea o viaţă mistică pe faţă.

M-a cutremurat puţin acest plan al lui Apăvăloaie, întrucât eu însumi aveam trăirea mea în rugăciune pe care reuşisem să mi-o maschez. Fiind însă pe patul superior la nivel cu Dinescu am profitat şi pentru o comunicare sufletească. Seara, când cei de la parter aveau discuţii aprinse, am învăţat pe de rost -de la Dinescu- psalmul 50.

Mă obişnuisem în această celulă să mă trezesc la o anumită oră şi să recit rozariul. Mă simţeam astfel destul de liniştit, nu mă tulbura nimeni. Toţi dormeau, reuşind astfel să-mi refac cât de cât forţele.

Printr-o gaură a uşii reuşisem să văd cealaltă parte a secţiei.

Mă uitam când auzeam că sunt scoşi aceia la plimbare- lucru criticat de Apăvăloaie.

Am observat astfel că într-o celulă de vizavi era Ionică Curăscu -fostul şef al Frăţiilor de Cruce pe Ardeal şi pe care -demult tare- aş fi dorit să-l întâlnesc.

Mă chinuise încă de la arestare gândul cum de am fost arestaţi şi mai ales maniera arestării, după o listă exactă. Eram sigur că Ionică Curăscu trebuie să ştie, întrucât el a confirmat această listă ajunsă la securitatea Sighet. Mă preocupa intens acest gând de cum ar fi fost posibil să-l întâlnesc pe Ionică, fără să bănuiesc că această punere în practică va avea cele mai tragice consecinţe asupra mea.

Se părea că o parte din teroarea pe care o simţisem dispăruse, fiind înlocuită cu un curaj imprevizibil. Probabil că rugăciunile mele de noaptea din ultimul timp au reuşit să mă reconforteze şi să-mi dea noi puteri.

Puteri, nu speranţe. Nu-mi făceam nici o iluzie asupra viitorului.

. . .

Din nou ne mutăm

Văruirea celulelor continua. În felul acesta la prima mişcare de golire a celulei pentru văruit şi când era să fim repartizaţi tot câte unul în celulele de vizavi, m-am potrivit în aşa fel încât să ajung în celulă cu Ionică Ciurăscu.

Mare bucurie. Nici lui Curăscu nu-i venea să creadă că suntem împreună.

În aceeaşi celulă mai erau o serie de băieţi, toţi unul şi unul. Mi-l amintesc pe Chirilă Balanişcu fost şi el şef de regională FDC, Gheorghe Calciu Dumitreasa -student la facultatea de medicină-, Vamanu -teolog- un caracter deosebit, Andreescu, Spătaru, etc . . .

Intrat în celulă mi-am dat seama că cei de acolo nu ştiau nimic despre cele întâmplate la camera 4 Spital. Auziseră doar urlete şi gemete pe care nu le puteau interpreta, dar eram în închisoare, unde gemetele şi urletele nu sunt de mirare.

Sub un impuls deosebit, uitând -parcă- prin tot ce trecusem, am început să le povestesc pe scurt cele înt$mplate pe la celelalte camere. Le-am atras atentia că se rezistă extrem de greu şi că mulţi, foarte mulţi, căzuseră.

Am fost ascultat cu multă atenție şi preocupare, dar unul dintre cei mai puțin cunoscuți de mine (Andreescu sau Spătaru) au sărit nervoşi zicând : *Eu aş fi murit de gât cu ei. Nu mă zdrobeau ei pe mine* .

Mă simțeam umilit. Îmi dădeam seama că ei nu ştiu ce spun. Poate că eu nu reuşisem să le povestesc convingător toată tragedia întâmplată.

În celulă era o atmosferă destul de senină. M-am apropiat de Ionică Curăscu şi l-am întrebat cum de a fost posibilă arestarea noastră. La care mi-a spus că şi el a fost confruntat cu liste minuțios alcătuite şi că numai după ce a fost zdrobit în bătăi şi şi-a dat seama că orice rezistență ar fi inutilă, a confirmat numele de pe liste.

Mi-a mai spus că a aflat că asemenea liste au fost întocmite pe țară şi că în naivitatea lor cei de la centru le-au încredin]at unui curier pentru a le duce în străinătate spre a convinge apusul că rezistența în România era în acțiune, comunicându-le astfel nu numai numărul ci şi numele celor care activau.

Ce naivitate ! Curierul a fost prins cu toate documentele asupra lui şi am fost luați ca din oală.

Cel mai probabil este că cineva a jucat dublu, fie în străinătate, fie în țară, fie în amândouă locurile.

M-am simțit bine în această celulă, cu excepția bravismelor afişate -de care am mai pomenit- şi care mş făceau să mă gândesc încă o dată dacă într-adevăr nu puteam fi mai demni şi mai tari.

Timpul trecea frumos. Țin minte că Chirică Balanişcu - student la matematică- mi-a arătat, scriind pe un fund de gamelă cu săpun, demonstrația formulei lui Cardan de rezolvare a ecuațiilor de gradul 3 în anumite condiții.

Îmi plăcea mult matematica, chiar mă pasiona. Cu acesta reuşeam să facem să treacă timpul mai uşor, uitând de foame şi de mizerie.

Mult mai târziu am auzit că Balanişcu a intrat în demascări, murind în timpul torturilor.

Deosebit era studentul teolog Vamanu. Un credincios profund cu care am împărtăşit momente de reculegere sufletească.

Din nou într-o cameră spațioasă

După mai multe schimbări (pentru văruit) era deja toamnă.Am ajuns într-o cameră mai mare la parter (mi se pare **1 Biserică).**

Dintre cei cunoscuți anterior numai Vamanu era cu mine. În cameră erau în jur de 20 de persoane.

Am avut o senzație stranie la intrarea în această cameră care-mi aducea aminte de camera de tortură. Încercam să citesc pe fețele celor din cameră dacă erau şi dintre cei trecuți prin demascări, eventual torționari. Nu am reuşit să-mi dau seama. M-am păstrat rezervat, discutând doar cu Vamanu.

În privința mâncării pot să spun că a fost o perioadă mai bună. Gamelele se umpleau cu supă de roşii sau vinete care se vedea că prisoseau în grădinile închisorii. De vreo două ori pe săptămână primeam ciorbă de burtă, care şi după părerea celor din vechiul regat, -unde acest meniu era obişnuit- mâncarea era făcută în condiții deosebite. Aflasem mai t$rziu că mâncarea era pregătită de un deținut fost bucătar al casei regale şi care a reuşit să-şi impună rețeta în condiții deosebite.

Timpul trecea greu, nelăsând să treacă nici o ştire din exterior.

Îmi amintesc de amurgurile deosebit de frumoase care se conturau dinspre Trivale. Erau nişte amurguri dureros de frumoase. Le priveam cu toții din cameră într-o tăcere totală până se stingeau, într-un târziu, sângerânde.

Căutam să ne împletim gândurile noastre cu a celor de acasă despre care nu ştiam nimic şi care -desigur- nici dânşii nu ştiau nimic de noi.

. . .

Apare Satana

Astfel intrăm încet în luna decembrie şi iată-ne ajunşi în ziua de Sf. Nicolae (6 decembrie 1950). Când -brusc- se deschide uşa şi în cadrul ei , înfiorător, Țurcanu.

-*Unde-i Vişovan ?* urlase din toate puterile.

-*Treci acolo* ! Îmi arătase un loc în partea opusă a camerei, după care citise de pe listă mai multe nume.

-*Acolo, bandiţilor! O să vă arăt eu vouă, legionarilor !* Apoi adresându-se numai mie strigă :

- *Pentru tine, Vişovane, am ceva deosebit.*

La un semnal al lui Ţurcanu sărise asupra noastră o parte din cei ce erau cu noi în cameră, dar nu-i bănuisem.

Au urmat lovituri de bocanci, bâte, etc . . .

Căzut la pământ, nu simţeam durerea loviturilor, căci îmi îngheţase sângele în vine la ameninţarea **deosebită** cu care m-a avertizat Ţurcanu.

Eu care trecusem prin atâtea şi atâtea metode şi acum urma acel **deosebit** . . .

Nu mai ştiu când au încetat bătăile. Nu mai ştiu ce comitet s-a format . . . Am simţit doar că mi se prăbuşise mintea şi sufletul, iar încercarea de a spune "*Tatăl nostru"* în gând mi s-a blocat la "*Fie voia Ta . . ."* şi n-am mai putut să continui.

Mă simţeam pierdut. Simţeam că nu mai am controlul gândurilor mele.

O pată neagră se aşezase peste tot.

În mine nu rămăsese decât acea groaznică aşteptare de clipă cu clipă a unei şi mai groaznice torturi -pe care nu mi-o puteam imagina- promisă de Ţurcanu.

Doamne, de ce m-ai părăsit ?

Era întrebarea mea pe care o simţeam hăuind spre infinit de unde nu primeam nici un răspuns.

Ce anume o fi aflat Ţurcanu despre mine ca să vină cu o asemenea groaznică ameninţare . . .?

Am aflat mai târziu că cel puţin unul din **vitejii** din camera cu Ionică Curăscu -care s-a lăudat c-ar fi murit cu oamenii lui Ţurcanu de gât- i-a spus tot, tot ce am vorbit în camera respectivă.

Culmea ironiei a fost că doar la trei săptămâni după ce eu i-am dezvăluit **slăbiciunile mele, marele erou** ajunsese şef de comitet de reeducare.

. . .

Prăbuşirea

În camera aceasta unica cunoştinţă era Vamanu cu care fusesem în celula respectivă şi pe care nu-l puteam bănui.

Eram însă sigur că el ştie tot. Aşa că în momentul în care am fost obligat să-mi fac demascarea n-am mai fost în stare să reţin nimic şi am spus totul, până şi (vai !) discuţiile pe care le avusesem cu Vamanu care acum nu era ţn tabăra izolaţilor.

Am simţit atâta umilinţă privindu-l pe bunul meu prieten Vamanu care era în partea opusă ştiind că în curând, foarte curând, va trebui să i-o spun în faţă, iar el va fi obligat să vină alături de mine la izolare. Aş fi preferat să se prăvălească o stâncă peste mine.

Se declanşase în mine un proces de refulare, încât tot ce aveam impresia că era socotit **banditism** şi pe care eu îl cunoşteam trebuia în mod imperios să-l spun. Atât de imperios, încât -dacă cei din comitet nu m-ar fi ascultat- eram în stare să urlu . . .

Mă priveam îngrozit pe mine însumi care nu mă mai puteam asculta, cum nu mă mai puteam nici controla. Era îngrozitor . . .

A venit şi momentul în care Vamanu a fost chemat, iar eu cu vocea înăbuşită am repetat discuţiile noastre considerate duşmănoase.

M-a privit cu nişte ochi mari de nu-i venea să creadă şi aşa a fost şi el trecut în rând cu mine printre izolaţi.

Nu ştiu dacă a fost bătut în momentul acela, dar noi cei de la izolare eram bătuţi continuu.

. . .

Torturi diabolice

Se introduseseră noi genuri de torturi din ce în ce mai diabolice.

Printre altele, trebuia să facem genoflexiuni cu mâinile ridicate. La început cu zecile, apoi cu sutele şi chiar cu miile.

Când cădeam la pământ, săreau torţionarii cu bocancii pe tine. Era ceva de apocalips . . .

Îmi amintesc şi acum de **Paul Limberia** care ajunsese până la 1200 de genoflexiuni (dacă nu mă înşeală memoria).

Nu ştiu ce legi fizice ar putea explica aceasta.

Sărmanul Paul s-a îmbolnăvit. A fost scos din cameră şi nu peste mult a murit.

Paul Limberia avea domiciliul tocmai în oraşul Piteşti.

Vestea morţii lui s-a auzit în oraşul Piteşti. Diagnosticul de pneumonie nu i-a satisfăcut pe părinţii lui. Nu ştiu prin ce intervenţii au reusit să obţină deshumarea.

La autopsie s-a constatat că o bună parte din coaste erau rupte. Probabil un gardian mai inimos i-o fi şoptit ceva familiei.

Era iarnă de-a binelea. Frig . . . Noi cei de la izolare trebuia să dormim pe nişte paturi metalice rupte, fără saltele.

Geamul de la capătul camerei care dădea spre rândul nostru era tot timpul deschis. Noaptea era un chin. Nu se putea dormi, atât din cauza fiarelor patului, cât şi a frigului. Eram obligaţi să stăm nemişcaţi cu faţa în sus, cu mâinile întinse de-a lungul corpului. Orice mişcare era sancţionată pe loc de plantoanele care făceau cu schimbul pentru a ne trezi.

Încercam cel puţin un deget să-l pot ascunde sub clinul hainei pentru un pic de căldură. Tremuram din toată fiinţa de frig, aşteptând dimineaţa care ştiam că începe cu torturile ei, dar cel putin mă mai încălzeam.

O situaţie puţin nostimă :

Chiar la capătul şirului celor izolaţi, chiar sub geam, dormea **Rogobete** -un student din Oltenia- puţin mai vârstnic decât noi. Îl invidiam. La puţin timp după culcare Rogobete adormea şi sforăia de se cutremura puşcăria.

Nu-mi imaginam cum este posibil . . . , când eu nu reuşeam să aţipesc nici o clipă măcar.

În tortură aşteptam noaptea ca să scăpăm de chinurile zilei şi toată noaptea aşteptam ziua ca să scăpăm de frig.

Cea mai grea lovitură o simţeam în faptul că nu mai puteam să mă rog. Încercasem de vreo două ori, dar mă speriasem de mine însumi.

De câte ori am încercat -dimineaţa mă duceam la comitet să-i spun că m-am rugat.

Nu reuşeam să mă gândesc la absolut nimic. Mai bine zis nu îndrăzneam să aduc în memorie nimic din ce ar putea fi considerat **gând banditesc.**

Grozăvia consta în faptul că eram conştient de toate aceste neputinşe ale mele ce mi le reprobam.

Dacă un nebun face nebunii, el fiind fericit că le face, în cazul meu, eu însumi îmi cream tragedia.

Chinurile dimineții

Dimineața, cum suna deşteptarea, trebuia să sărim prin pantaloni direct în bocanci. Cred că aveam cel mult 10 secunde pentru aceasta . . . După care, înainte ca plantonul să ne poată lovi, să fim cu mâna pe cârpă (pe care noi o lăsam de cu seară la îndemână) şi începeam frecatul mozaicului în cerc, unul după altul, toți cei izolați.

Frecatul se făcea în genunchi, iar în mod ritmic cu o mână frecam mozaicul, iar cu cealaltă făcută pumn trebuia să lovim pe cel din fața noastră. Aşa aşteptam venirea terciului de dimineață.

La sosirea hârdăului cu terci trebuia să intrăm cu toții pe burtă sub paturile care erau şi aşa destul de joase. Poziția era de î**ntins pe burtă** cu mâinile la spate şi cu capul ridicat pentru a ni se introduce sub bărbie terciul fierbinte. La un semn trebuia să ne băgăm fața în terciul care ne ardea şi să sorbim din gamelă. N-aveam voie să ne servim de mâini, care trebuia să rămână la spate. Poziția era extrem de chinuitoare. Terciul ardea, dar şi foamea trebuia satisfăcută, sorbind din gamelă.

La un alt semnal trebuia să terminăm. La întrebarea : *A fost bun terciul ?* trebuia să răspundem : *Groh* . . . ca porcii. Eram considerați porci pentru că nu dădeam dovadă de ataşament față de reeducare.

Nu aveam voie să vorbim între noi, pentru că porcii nu vorbesc.

Mâncarea era aşteptată sub imperiul foamei, dar şi cu groaza manierei în care trebuia s-o servim.

Trebuia tot timpul să notăm pe coaja de săpun lucruri pe care nu le spusesem.

Spusesem că făcusem şi poezii legionare, că compusesem şi poemul "*Rapsodia Maramureşului*" . . .

Groaznic era momentul în care nu mai aveai ce spune şi trebuia să inventezi, întrucât ei tot nu te credeau că ai spus totul.

Sub această teroare unii au debitat inimaginabile aberaţii doar ca să poată scăpa de suplicii.

Se înjosiseră până a declara despre relaţii incestuoase în familie, despre aberaţii sexuale zoofile. Tot ceea ce putea fi mai obscen, mai groaznic şi mai puţin dicibil, considerând că doar-doar vor fi crezuţi.

Mulţumesc lui Dumnezeu că pe mine m-a ferit de asemenea nenorociri.

Trebuia să ajungi ca ţie însuţi să-ţi fie scârbă de tine.

Câte unul era -în sfârşit- crezut şi trecut în cealaltă parte, unde trebuia să facă proba violenţei asupra noastră a celorlalţi.

Nu mai reţin numele şefilor de comitete care se perindaseră prin camere şi care au aplicat metode de teroare.

Într-o zi -ţin minte- cum am fost pus să stau într-un picior cu mâinile-n sus, iar după o perioadă de timp au pus pe mine haine, pături (cei reeducaţi aveau pături). Au îngrămădit pe mine un munte de lucruri, iar după ce transpiraţia începuse să curgă gârlă pe mine, m-au obligat să beau două gamele cu apă rece. Era evident că voiau să-mi provoace pneumonie.

Dumnezeu, însă, a vrut altfel…

Vreau să mă sinucid

Începuse să mi se infiltreze în minte ideea sinuciderii.

Îmi anihilaseră voinţa, îmi provocaseră acea refulare patologică de a nu mai tolera nici un gând real sau ireal pe care să nu-l spun.

Mă îngrozeam la gândul că, dacă -cine ştie cum- aş ajunge acasă şi aş auzi-o pe mama vorbind împotriva regimului, cu lacrimi în ochi aş alerga la securitate pentru a o denunţa.

Nu ştiu dacă poate fi ceva mai groaznic.

Aşa că într-o zi, în timp ce frecam mozaicul în cerc, dând ritmic pumni celor din faţă şi primind de la cei din spate, am văzut la tineta pe lângă care treceam var cloros pentru dezinfecţie.

N-am stat mult pe gânduri, ştiind că dacă nu acţionez imediat mă voi duce la comitet să le spun ce am gândit. În acest fel partida era ratată.

Trebuia să scap de acest infern. Singura posibilitate era moartea.

Astfel mi-am făcut planul şi punerea lui în aplicare rapidă.

În ritmul frecării mozaicului cu stânga şi lovitul cu dreapta, în momentul în care mâna îmi era ridicată, în loc să o las pe spatele celui din faţă, am introdus-o brusc în cutia cu var cloros şi apoi direct în gură.

Nu mai ştiu ce s-a întâmplat. Ştiu doar că m-am trezit într-un colţ al camerei într-o poziţie oarecum lejeră şi cu cei din comitet cu ochii holbaţi asupra mea.

Nu mi-au spus nimic. Dimpotrivă -m-au lăsat mai lejer-, în sensul că nu m-au mai obligat să fac cercul cu cârpa, ci m-au pus să stau în poziţie fixă la izolare.

. . .

Disperarea era şi mai mare văzând că n-am reuşit să mor.

Aveau aceşti torţionari -bănuiesc- ordine precise ca tortura să fie dusă până la hotarul morţii. De aceea cei care au murit la Piteşti au fost fericiţi, dar relativ puţini.

-Ştim că vreţi să muriţi, bandiţilor, dar n-apucaţi voi fericirea asta. Noi avem nevoie de voi să acţionaţi aşa cum vrem noi.

Peste tot acest marasm, gândul la ameninţarea lui Ţurcanu că pentru mine pregăteşte *ceva special* era ucigător.

La orice mişcare a clanţei de la uşă mă aşteptam să-l văd pe Ţurcanu înşfăcându-mă şi aruncându-mă în cine ştie ce gropi cu şerpi, crocodili, şobolani . . .

Imaginaţia mea era în flăcări.

. . .

Nelu Fuică

Printre altele, îmi amintesc de Nelu Fuică, asistent la filozofie.

Era un băiat de o condiție morală şi culturală deosebită.

Înainte de 6 decembrie 1950 ne ținea prelegeri filozofice şi-l ascultam cu mult interes.

Când la 6 decembrie 1950 începuseră demascările în camera aceasta, Țurcanu îl trecuse şi pe el în rândul izolaților,

Țurcanu îi spusese :

-De tine nu mă voi atinge, măi banditule. Tu vei sta şi vei privi la cele ce se întâmplă în cameră. Sunt sigur că o să ceri tu să-ți faci demascarea. Acest lucru s-a adeverit întocmai.

Numai privind la cele ce ni se întâmplă nouă, îngrozit, după un timp -nu mai ştiu cât- a început să vorbească . . . şi nu a fost lăsat până când tot, absolut tot ceea ce vorbise mai înainte nu a fost interpretat pe dos.

. . .

Un nou plan de sinucidere

Timpul trecea enorm de greu. Parcă se diluaseră clipele, mărindu-se astfel durata supliciilor. Pierdusem noțiunea zilelor ce fiecare în parte păreau o veşnicie. Imi răsuna în inimă acel *Doamne, nu mai pot . . . De ce nu mă iei la Tine ?*

Trebuia să găsesc o metodă de a mă elibera de acest infern, convins fiind că singura metodă era sinuciderea.

Dar oare sinuciderea nu însemna infern ?

Într-o noapte, zbătându-mă în gândurile mele, simțeam nevoia să mă rog. Groaza că a doua zi -însă- voi mărturisi comitetului că m-am rugat şi la care să mi se spună : *-Vezi, banditule, că tot nu te-ai rupt de misticism ! . . .* mă înfiora.

Mi-a venit în minte o idee care -însă- m-a liniştit.

Când eram duşi -din când în când- la plimbare în curte, am observat că la ieşirea de la parter spre curte era o diferență de nivel mai mare decât cea obişnuită.

Ieşirea din corpul închisorii în curte se făcea pe nişte trepte de piatră străjuite de o balustradă relativ scundă. Înălțimea parterului față de curte era -după aprecierea mea- de 2 metri. Numai bună pentru sărit cu capul în jos. Mi-am făcut planul : *Când ajung la capul scărilor, mă arunc direct în cap şi astfel voi reuşi să termin cu toate.*

Un val de linişte m-a cuprins acum. Voi reuşi să mă rog fără să mai spun comitetului dimineața că m-am rugat. Eram convins că plec în veşnicie.

. . . Aşa că mi-am spus "*Tatăl nostru"*. M-am rugat ca Dumnezeu să mă ierte, întrucât El era Cel care a permis să-mi fie depăşite toate puterile şi apoi am adormit liniştit.

Dimineața m-am trezit cu zâmbetul pe buze. Am trecut prin toate **furcile caudine** -ca de obicei- şi am aşteptat momentul ieşirii la plimbare fără să-i cer comitetului să-i spun că m-am rugat astă noapte . . .

Acum -oarecum- eram stăpân pe mine.

Când ni s-a spus să ne pregătim pentru plimbare, m-am aşezat în rând să vină momentul decisiv.

Dar, culmea ! În locul din capul scării de unde voiam să mă arunc -cu fața spre noi şi cu mâinile desfăcute lateral- era Gicu Mătase (preşedintele comitetului de demascări) care parcă bănuia ceva . . .

Am simțit o prăbuşire interioară văzându-mi ultima speranță năruită şi astfel am coborât umil scările.

O fi fost un semn de la Dumnezeu de l-a aşezat pe Gicu Mătase acolo, cum n-o făcuse mai înainte ?! Era acesta un semn că firul suferintelor mele trebuie să continue ? Ori calvarul meu nu se putea sfârşi în felul acesta ? . . .

De acum pluteam în neant ca o frunză purtată de vânt, simțindu-mă definitiv pierdut.

Un gând mă chinuia îngrozitor. Gândul la **frățiorii mei de cruce** din Sighetul Marmației. Îmi imaginam că şi în închisorile în care sunt dânşii se întâmplă aceleaşi lucruri ca şi aici. Cel puțin aşa ne-a spus Țurcanu, că această acțiune de

demascare s-a extins în toate închisorile din țară, ba mai mult, în toată țara.

Ei, şi aici e aici :

Dac-aş putea negocia cu suferința lor, aş fi acceptat-o bucuros peste ale mele şi -culmea- ar fi fost un moment în care mi-aş fi dus mai uşor crucea.

Într-o zi după masă se porni un iureş de pumni şi de palme împotriva noastră a izolaților. De ce ? Greu de spus. Poate din sadism sau poate aşa erau ordinele.

Când cu greu mă scol de la pământ constat că nu mai pot călca cu piciorul drept. Că laba piciorului îmi spânzura ca un obiect străin.

Din acel moment îmi târam piciorul ce nu mă mai asculta, iar la plimbarea din curte -în timpul alergărilor- eram aşezat întotdeauna la urmă ca să nu-i încurc pe ceilalți.

A durat mai multe luni această situație pe care o consideram nerecuperabilă (definitivă), când la un moment dat -incredibil- chiar fără să-mi dau seama, constat că păşesc normal. Laba piciorului mă asculta întru totul.

Valerică Teodoru (un bun prieten, om deosebit care trecuse prin toate chinurile de acolo) îmi explicase că a fost întrerupt fluxul neuronilor de la articulația respectivă din cauza loviturilor.

. . .

Paştile lui 1951

Se apropiau Paştile unui nou an sub cerul demascărilor de la Piteşti.

De data asta ştiam că se apropie marea sărbătoare, întrucât torționarii ne anunțaseră.

Primiseră -probabil- şi ei ordine de la oculta care manevra din umbră aceste nenorociri şi trebuia ca răul să-l facă şi mai rău şi mai infam.

Observam cum cei din partea adversă începură să organizeze scene -scene din ce în ce mai blasfemiatoare- la adresa Mântuitorului şi a Sfintei Fecioare.

Se proferau cuvinte din cele mai scârboase posibile, scene care profanau tot ce este sfânt în chipul cel mai dezgustător, iar noi cei de la izolare trebuia să ne închinăm în fa]a lor şi să repetăm expresii de domeniul absurdului.

Dacă Paştile lui 1950 au fost sub semnul chinurilor fizice, celor din 1951 li s-a adăugat degradarea morală dusă până dincolo de limita inimaginabilului.

Nu mai rămăsese nimic din ce să nu fie pângărit. De partea opoziției nu mai rămăsesem decât câțiva.

Regret din suflet că nu-mi mai amintesc numele lor.

. . .

Din nou se pleacă la Canal

Se mai făcuse o plecare la canal.

La fel -ca la prima plecare- când s-a citit lista fremătam la gândul că poate-poate scap din acest infern. Chiar dacă ar fi să ajung în altul , numai să pot respira între cele două . .

Dar, iarăşi n-a fost să fie. Iarăşi mă vedeam rămas în acel loc de pedeapsă. Se perindaseră atâtea comitete, atâția şefi de comitete peste mine, iar eu rămâneam mereu acolo la izolare aşteptând cu groază acel supliciu **deosebit** promis de Țurcanu şi care, cu cât întârzia, cu atât era mai groaznic.

. . .

Umor sarcastic în Piteşti

Îmi amintesc cu durere o secvență de umor sarcastic la închisoarea Piteşti :

Într-un grup supus reeducării prin îndoctrinare este surprinsă o discuție între doi , care s-a derulat cam aşa :

-Deci trebuie să fim convinşi că nu există Dumnezeu.

Celălalt, cu îndoiala în suflet, îi răspunde :

-Dar dacă totuşi există ?

*-Atunci **am rupt cuiul**,* răspunde prompt primul (pe care îl chema Maxim).

Discuția a fost dată ca exemplu de către unul din comitetul de reeducare care surprinsese discuția şi voia să dovedească prin aceasta cât de greu **bandiții de legionari** vor să privească **adevărul** în față.

. . .

Cearşaful misterios

Din când în când eram duşi la camera 4 spital fiecare cu săpunul lui.

Ni se dăduse o frunză de săpun. Nu pentru igienă, ci pentru a zgâria cu un vârf de pai lucrurile pe care trebuia să le declari.

Pe acea suprafață mică trebuia să notăm tot ce ținusem ascuns până atunci. Urma ca la camera 4 spital să le citim în fața lui Țurcanu care aprecia **cât banditism a mai rămas în tine .**

Tot timpul ne scormoneam mințile ca să găsim lucruri nedeclarate, întrucât orice declarai nu-l putea satisface pe Țurcanu. De aceea inventam, improvizam lucruri care să fie plauzibile, dar care pe cât posibil să nu atingă pe alții.

Doamne, chinuitoare mai era această stoarcere de minte făcută sub groaza iminenței unor noi şi inimaginabile torturi.

Cu ocazia unei asemenea peregrinări la camera 4 spital observ că lângă uşă peretele era acoperit cu un cearşaf fixat vertical.

Mintea mi-a luat din nou foc :

Oare ce se ascunde în spatele cearşafului ?

O cameră de tortură ? . . .

Cum ar putea fi acea tortură ținută atât de secretă ? Doar cunoscusem atâtea până atunci.

Or fi acolo şerpi, şobolani . . .? Mintea mi-o lua razna căutând să-mi imaginez tot ce putea fi mai îngrozitor şi mai mult decât atât.

De fiecare dată când eram duşi la camera 4 spital priveam îngroziți spre acel cearşaf ascunzător de orori.

Mult mai târziu am aflat că în spatele cearşafului se ascundea un ziar de perete.

Conform obiceiului timpului, cei reeducaţi scriau articole elogioase la adresa partidului comunist sau cum au reuşit respectivii să facă a nu mai fi **bandiţi.**

Când noi**, marii bandiţi**, eram duşi în acea cameră pentru **demascare,** ziarul de perete se acoperea cu un cearşaf.

Aceste duceri şi înapoieri de la camera 4 spital le făceam fie conduşi de Ţurcanu însuşi, fie de miliţieni.

Dupş cât de liber se plimba Ţurcanu prin toată închisoarea şi după respectul pe care i-l acordau gardienii făcea impresia că el trebuie să fie un securist cu grad mare care, pentru a-şi îndeplini misiunea, poza în puşcăriaş.

Destinderea

Începuse să apară soarele mai cald al verii şi observam că ceva se întâmplase.

Ţurcanu venea mai rar prin cameră, iar torţionarii se pare că obosiseră şi ei.

La un moment dat unii din şefii de comitete ne anunţă :

-Hai, măi voi izolaţilor, veniţi şi voi să staţi pe marginea patului (în partea reeducaţilor erau nişte paturi libere cu saltea şi pătură).

E de neimaginat senzaţia ce o ai, când, după atâta vreme de stat pe ciment, puteai să stai pe un pat cu saltea, care cât ar fi fost ea de tare, ţi se părea moale ca un jilţ împărătesc.

-Măi bandiţilor, -ne zise Ţurcanu- *mi-a fost milă de voi, dar băgaţi-vă minţile în cap şi scormoniţi tot-tot ce n-aţi demascat şi încercaţi să vă îndreptaţi gândurile spre reeducare.*

Mintea mea, însă, rămase la fel de bolnavă . . . şi nu numai a mea . . .

Ţin minte că fiind la plimbare, cineva de la etajul 2 se uita pe furiş pe fereastră la noi cei de la plimbare. Cu toată umilinţa pe care o simţeam şi a degradării în care am ajuns, alergam să-i spunem gardianului despre marea **crimă** ce se produsese.

Procesul de refulare se declanşase. Eram conştient de aceasta, dar nu-l mai puteam opri. Mş simţeam pedepsit pe viaţă. Îmi sunau în urechi urletele, hohotele de râs ale celor care ne torturau.

Cu toate că se încerca (aveam impresia) o uşoară destindere în sensul că ne introduseseră într-o cameră mai mare cu alţii dintre cei despre care auzisem, dar nu-i cunoşteam personal.

Era vizibil de constatat că toţi -mai mult sau mai puţin- trecuseră prin demascări.

Sufletul îmi rămase la fel de încremenit la acel **special** al lui Ţurcanu care plana asupra mea.

Şi totuşi în acea cameră (să fi fost prin iulie-august 1951) nu se înfiinţase nici un comitet şi nu se constata nota forţată a discuţiilor care -încă- era nota reeducării.

La prânz au început să ni se dea porţii duble de mâncare şi am auzit că ne pregătim pentru plecare la Gherla.

Sosirea la închisoarea Gherla

. . .

Îmi făcea impresia că suntem o mulţime de robotizaţi fiecare, trăindu-şi tragedia în sine, dar cărora li se mai lăsa un spaţiu să mai poată şi zâmbi din când în când.

Mă gândeam oare ce urmează ? Şi dacă nu cumva se vor repeta aceleaşi lovituri pe care le simţeam după fiecare plecare (la canal, a unora), iar eu rămâneam tot la Piteşti.

De data asta scăpa-voi oare ? . . . Indiferent unde, doar că scap din acest loc blestemat -închisoarea Piteşti.

Într-o bună zi gardianul -fără ca să mai citească o listă şi să-mi bată inima la fiecare nume auzit dacă voi urma sau nu şi eu- de data aceasta ni s-a spus la întreaga cameră *: Faceţi-vă bagajul, plecaţi la Gherla.*

Am respirat uşuraţi ştiind că plecăm din acest loc şi că la Gherla se munceşte în fabrică şi este o cât de cât libertate de mişcare.

. . .

Nu-mi amintesc cum a fost drumul. Ceea ce îmi amintesc e că de la gară până la închisoare am fost duşi pe jos încadraţi de gardieni, soldaţi, securişti . . .

Era pe înserate când pe drum zăresc pe jos, la îndemâna mea, un măr sau mai multe. Se pare că se încărcase vreun vagon cu mere, iar din lădiţele cu care se transportau să fi scăpat şi pe jos câteva.

Cum eram tare flămând, fără ca să gândesc, m-am aplecat, am luat mărul şi l-am vârât în buzunar . . . nu ştiu dacă am fost observat. Ştiu doar că nu mi-a spus nimeni nimic, dar că mărul din buzunar mă ardea . . . Am făcut un lucru ticălos - mi-am zis- şi trebuie să mă demasc imediat ce ajung la închisoare.

Blestematul angrenaj care mi-a distrus mintea la Piteşti funcţiona în continuare.

Am ajuns -în sfârşit- la închisoare într-o cameră imensă unde la scurt timp am observat cum pe uşa deschisă intra Ţurcanu şi alţi câţiva binecunoscuţi din Piteşti.

Îngheţase sângele în mine şi am simţit cum urlau toate celulele din mine : *Ce mai vor ? Şi de la cine ?*

Am putut vedea cum se înfiripa comitetul de cameră. Cum se dădeau dispoziţii de la unii mai mari la alţii mai mici dintre reeducaţi. Mi-am dat seama că toţi din cameră au trecut prin demascări.

La un moment dat tună vocea lui Ţurcanu :

-Mă, bandiţilor. Aici sunteţi la Gherla. Să nu credeţi cumva că demascările s-au terminat. Veţi fi introduşi în fabrică la lucru, dar nu cumva să suflaţi o vorbă despre ce a fost la Piteşti, că alte vorbe n-o să puteţi sufla !

Mi-am amintit de groaznica ameninţare de la camera 1 Biserică Pitetti, când mi-a spus că pentru mine are ceva **deosebit,** amintire care mă urmărea în continuare ca un coşmar.

Ce putea fi mai groaznic decât cele trăite şi văzute de mine ?!

Ni s-a spus -în continuare- că în fabrică lucrează şi **bandiţi** şi că noi trebuie de fiecare dată -la întoarcerea din fabrică- să declarăm tot ce am vorbit cu cei cu care eram în contact.

Sunt mulţi -ne-a spus în continuare- *n-au declarat totul la securitate şi astfel în ţară au mai rămas elemente duşmănoase care uneltesc împotriva regimului comunist şi care trebuie să le depistăm.*

Voi trebuie să vă comportaţi ca şi cum aţi fi ***bandiţi*** *ca ei , ca să le câştigaţi încrederea, ca ei să vă spună totul şi voi să ne spuneţi nouă.*

Eram îngrozit.

Faptul de a mă afla într-o fabrică, de a mă putea mişca -în sfârşit- de a nu sta într-o poziţie fixă -în te miri ce poziţie chinuitoare- mă liniştea, dar mintea mi se întuneca complet la gândul că trebuie să relatez toate discuţiile.

Mai era şi dubiul că -cine ştie- poate că şi cel cu care discuţi trecuse prin reeducare şi că el poate relata totul despre tine.

La mine însă partea cea mai groaznică consta în acea stare patologică de refulare, de a nu mai putea ţine nimic în mine. Ce puteam face ?

M-am gândit că voi încerca să evit -pe cât posibil- orice discuţie . . .

În fabrică

În sfârşit suntem scoşi din cameră.

Eu nimeresc la o maşină de geluit (abricht) unde şef era un neamţ -spre marele meu noroc foarte taciturn- şi care, pe deasupra, era şi foarte conştiincios.

Mi-a arătat ce trebuie să fac. Am deprins oarecum munca. Sub rezerva tăcerii lui mă simţeam destul de apărat. Dar nu tot la fel a fost când la ieşirea din fabrică a trebuit să raportez cele discutate.

Faptul că ortacul meu nu vorbea n-a mul]umit de loc pe cei din comitet. Ba mai mult, s-a concluzionat că am rămas tot bandit care nu vrea să se reeduce.

Era un adevărat marasm de a căuta să scap din această situaţie sub obsesia de a nu vorbi nimic. Trăiam sub ameninţarea

mai mare a neputinţei mele de a păstra şi a nu divulga cele auzite, decât a represiunii celor din comitet.

Aici Dumnezeu mi-a ajutat. Nu neg nici chiar după atâta timp cât a trecut de atunci . . . Ba mai mult, confirm prezenţa lui Dumnezeu lângă mine de-a lungul acelor ani.

Într-o noapte, lucrând la maşină şi trebuind să geluiesc nişte şipci subţiri, la un moment dat o şipcă se rupe sub apăsarea palmei mele chiar deasupra cuţitelor care se învârteau vertiginos şi mâna îmi intră în cuţite.

Neamţul a văzut.

A oprit imediat maşina, mi-a scos mâna din cuţite şi a chemat medicul de serviciu -tot un fost deţinut trecut prin Piteşti.

Este inimaginabil de crezut bucuria pe care am simţit-o văzându-mi mâna zdrenţuită. N-am simţit durerea de marea bucurie ce m-a cuprins, ştiind că mă duc la infirmerie şi astfel scap de camera reeducării.

Parcă pluteam . . . condus cu mare grijă şi tact de medicul respectiv, dar în viteză pentru că pierdeam mult sânge.

Ajuns pe patul din infirmerie, după ce mâna mi-a fost operată, curăţată, bandajată, am respirat uşurat, ştiind că în această situaţie nu-mi mai putea cere nimeni nimic.

Deşi rănile erau adânci (se văd şi acum urmele cuţitelor), nu reţin -în toată perioada de tratament la infirmerie- să fi simţit durere. Aceasta era anihilată de faptul de a fi în afara câmpului de atenţie al reeducării.

Un înger : Radu Macri

În camera infirmeriei, cu mine, erau mai mulţi bolnavi grav. Ceea ce îmi aduc aminte cu multă tristeţe era un băieţel de vreo 14-15 ani sau poate mai puţin, al cărui nume mi-l amintesc : RADU MACRI . . . Elev -fiul unui pilot de marină din Brăila. Avea dublă pneumonie. Fusese arestat cu grupul **Generalul Franco.**

Prin anii 1948 sau 1949, un grup de elevi având vârsta în jur de 12-13 ani s-au hotărât să-i scrie o scrisoare generalului

Franco -despre care auziseră că a luptat împotriva comunismului- şi să-şi exprime indignarea cum ei, copiii, erau forțați să intre în asociații cu caracter comunist (U.A.E.R.).

Zis şi făcut. Pe o carte poştală, în câteva rânduri şi-au exprimat păsul, au semnat cât mai descifrabil posibil şi trecând adresa **Domnului General Franco - Madrid** au pus-o cu nonşalanță la cutia poştală.

Ceea ce a urmat se poate bănui.

În închisoare erau numiți **copiii generalului Franco.**

Băiețelul era întins pe un pat cu ochii extrem de strălucitori datorită febrei. Străveziu de slab se stingea clipă de clipă ca o lumânare.

După câteva zile de la sosirea mea, Radu n-a mai mişcat. A rămas aşa cum am să exprim mai târziu în poezia "*Piteşti"*. "*Ca un înger mat, ce a-nghețat, plecat în veşnici"*.

Nu mai țin minte cât timp am stat la infirmerie, unde trebuie să mi se schimbe pansamentul, după care am fost luat şi reintrodus într-o cameră de reeducare.

Din nou în cloacă.

În camera în care fusesem introdus atmosfera era asemănătoare cu cea de la Piteşti din ultima perioadă. Cu comitete de demascări, scormoneli continui prin cutele cele mai dosnice ale creierului după cine ştie ce fărâmă de amintire rătăcită pe acolo.

Pluteam ca pe un ocean de smoală în care negura groazei acoperise totul. Nu ştiam nici unde-i răsăritul, apusul, nici miazanoapte sau miazazi. Timpul trecea, dar nu ştiam că trece. Doar umbre ale groazei se perindau pe dinaintea mea, fioruri demonice îmi fulgerau prin şira spinării, de la stânga la dreapta, numai coşmare . . .

În felul acesta s-au furişat pe lângă mine fără să sesizez sărbătorile Crăciunului anului 1951 şi sărbătoarea anului nou 1952.

Când mă gândesc retroactiv, am impresia că nici nu a fost Crăciun în anul 1951, cum nici an nou în anul 1952.

În una din zilele lui ianuarie 1952 au fost anunţaţi că cei cu pedepse de peste 10 ani şi peste, plecăm la mină.

Am tresărit punându-mi speranţa în plecare. Poate-poate voi scăpa şi de la Gherla, care devenise la fel de grea ca şi Piteştiul.

După ce ne-am făcut bagajele cei cu pedepsele respective, vine un gardian însoţit de unul din reeducaţi -fost elev- Stoian Ion.

Suntem trecuţi în revistă, iar când ajunge la mine, Stoian mă împinge cu mâna spunând : tu nu pleci, banditule!

Am simţit de parcă mi s-a răsucit un cuţit în inimă.

Din nou -la fel ca la Piteşti- mi se tăia speranţa de a putea scăpa din infern, dacă nu, cel puţin de a-l schimba cu altul.

M-am întors în cameră înfrânt, zdrobit, zicându-mi : Ce mai vor oare ? Nu văd aceştia că eu nu mai exist ? Eram un om înfrânt, cu voinţa distrusă şi despre care mai auzeam şi eu pe câte unul şi altul spunând că n-aş fi în toate minţile . . .

Aş fi acceptat cu bucurie epitetul de **nebun**, dacă m-aş fi bucurat şi de reversul nebuniei, acela de a nu mai suferi pentru aceasta. Ori eu trăiam suferinţa în toată dimensiunea ei.

Şi totuşi, Dumnezeu nu m-a părăsit

După câteva ore vine un alt gardian şi strigă în cameră, că dacă este vreunul cu pedeapsa de zece ani şi peste, să-şi facă bagajul.

Am înţeles că numărul celor selecţionaţi n-a fost suficient, iar gardianul voia să completeze numărul.

Mi-am înşfăcat bagajul ce nu apucasem să-l desfac şi am rupt-o la fugă spre curte, ca nu cumva să mă observe iar Stoian sau un altul dintre ai lor şi să mă oprească.

În curte erau deja adunaţi vreo 100, dacă nu mai bine, de detinuţi. M-am strecurat printre ei şi m-am făcut cât mai mic ca să nu pot fi observat de cei de la reeducare. Am reuşit să mă trec şi pe lista pe care o făcea un gardian şi nu după mult m-am

văzut ieşind cu coloana de deţinuţi cu care mă îndreptam spre gară.

Din când în când mă uitam pe furiş înapoi cu groaza de a nu fi remarcată plecarea mea spre mină.

Eu consideram această plecare -la ora respectivă- ca o evadare . . .

Am fost atât de înghesuiţi încât drumul spre mină mi s-a părut din cele mai groaznice posibile. Fiind prins cu un picior ridicat nu mai puteai să-l pui jos. N-aveai cum.

Am observat pe dubă, că în afară de studenţii de la Piteşti şi Gherla, mai erau şi alte persoane pe care nu le cunoşteam şi nu ştiam dacă aceştia au fost sau nu trecuţi prin reeducare.

La mina Baia Sprie

Am ajuns -în sfârşit- la Baia Sprie. Parcă am ajuns pe altă lume. Nişte barăci şi mulţi oameni gălăgioşi care se plimbau încoace şi încolo prin curte. Gardul de sârmă ghimpată ce împrejmuia barăcile, pentru mine nu avea semnificaţia puşcăriei, conta ca o împrejmuire oarecare a unei gospodării de ţară . . .

Am fost duşi în nişte săli mari pentru a ni se face vizita medicală şi au venit bucătarii ca să ne dea de mâncare.

Incredibil ! Pâinea şi marmelada la discreţie. Nu ne venea să credem ochilor. Înfulecam ca nişte lupi.

Ni s-a atras atenţia să nu mâncăm cu prea multă lăcomie pentru a evita deranjamentele şi bolile de stomac.

Mulţi -într-adevăr- s-au îmbolnăvit de stomac.

A sosit apoi vizita medicală pentru mină.

Doream din tot sufletul să intru cât mai repede şi cât mai adânc în mină. Speram ca acolo în măruntaiele pământului mi se vor mai domoli grozăviile din cap.

La vizita medicală se constată că pe lângă alte debilităţi mai sunt ţi foarte slab. Aveam 52 de kilograme la înălţimea de 1,82 m.

Concluzia : nu pot intra în mină şi va trebui să prestez munca la suprafaţă.

Altă lovitură !

Voiam să intru dinadins în inima pământului crezând că acolo să scap de oameni. Aveam nevoie de singurătate, să fiu doar cu mine însumi, să-mi oblojesc rănile. Încă de la plecarea din Gherla mi-am făcut planul ca ajuns în măruntaiele pământului, dezastrul meu interior se va mai linişti.

. . .

Am luptat şi am învins

Decizia cabinetului de a nu intra în mină m-a răvăşit.

Auzisem că cel care conduce din interior (adică din partea deținuților) era inginerul BUJOIU, fost ministru, căruia i se înscenase un proces de trădare națională. Fusese condamnat la muncă silnică pe viață.

Adus la mină datorită cunoştinţelor şi practicii lui de mare valoare în domeniul mineritului, administrația i-a oferit posibilitatea de a conduce mina şi a o rentabiliza.

Auzisem că era un om deosebit de bun şi înțelegător. Aşa că l-am căutat cu febrilitate printre mineri. L-am găsit în biroul lui şi i-am expus păsul meu.

I-am spus că la vizita medicală am fost exclus de la munca în subteran datorită stării mele de slăbiciune, dar că eu cred că voi putea rezista şi vreau să muncesc în mină.

Desigur, nu puteam să-i vorbesc despre cele petrecute la Piteşti şi Gherla, dar i-am relatat că am un anumit zbucium sufletesc şi cred că munca în mină m-ar ajuta să mă liniştesc. De altfel asemenea svârcoliri erau destul de frecvente printre deținuți.

M-a privit cu oarecare compasiune şi mi-a promis că-mi va găsi o muncă mai uşoară în subteran . . .

Astfel, m-a dat ca ajutor de miner la un sârb (arestat în cazul Tito). Era acest sârb un uriaş despre care se spunea că e cel mai puternic om din mină.

Mare lucru nu aveam de făcut , deoarece Ghedos Ravoschi -sârbul- făcea totul. Mai era şi taciturn, pe deasupra, lucru ce îmi convenea cel mai mult.

Când au aflat cei din colonie de zorul meu de a munci în subteran s-au mirat şi m-au criticat deoarece toți ar fi dorit să muncească la suprafață în aer liber.

Vai mie ! Coşmarul Piteştiului apare iarăşi !

La suprafaţă erau mulţi oameni,în afară de cei pe care îi cunoşteam de la Piteşti, amestecaţi cu reeducaţi ce aveau creierele **spălate.** Nu-i cunoşteam pe toţi. Ştiindu-mă atât de răvăşit în sufletul meu şi cuprins de acea stare patologică în care nu mai puteam nimic să ţin în mine fără să nu divulg imediat, mă ţineam deoparte, singuratic.

Deodată, ca umbra lui satan, se apropie de mine un fost student reeducat de la Piteşti, -nu-i reţin cu certitudine numele, de aceea nici nu încerc să-l ghicesc spre a nu greşi- şi-mi comunică răspicat că şi aici la mină va continua cu demascarea, că există un comitet format şi că se aşteaptă sosirea lui Ţurcanu. Deci, va trebui să demasc în faţa lui tot ce aud şi tot ce văd în juru-mi.

E greu de imaginat ce am simţit când am auzit că va trebui să-i demasc pe **bandiţi.**

Îmi pierise toată bucuria de a fi ajuns la mină. Nu ştiam cum să ocolesc oamenii, fiind conştient de starea mea patologică de a nu putea reţine nimic secret. Era imposibil . . .

Ajunşi în curte am fost înconjuraţi cu multă prietenie de veteranii minei.

Ne întrebau de unde venim, cum a fost pe la alte închisori, etc . . .

Dintre toţi aceştia se desprinsese unul cu o faţă foarte veselă care veni direct la mine zicându-mi :

-Am aflat că eşti din Maramureş . . . şi mă îmbrăţişează. De unde din Maramureş ?

-Din Sighet.

-Bravo. Şi eu sunt din Sighet şi mă cheamă **Vasile Boaru.**

Numele lui mi se părea cunoscut. Mi-a spus că a plecat din Sighet în 1940, s-a stabilit în Bucureşti unde urma o şcoală de pilotaj. Îmi zise că atunci când voi putea coborî în mină mă va lua în echipa lui, căci era şef de echipă sau ceva mai mare. M-a tratat cu biscuiţi.

În creier şi-n suflet au început din nou să bată ciocanele de teamă să nu-mi spună ceva ca pe urmă eu să mă demasc comitetului.

Am încercat sî fiu cât se poate de rezervat, dar . . . degeaba.

La un moment dat mă întreabă dacă ai mei de acasă ştiu despre mine, pentru că el ar putea să le transmită unele informaţii.

Dacă-mi exploda un obuz în cap nu-mi era mai greu decât ce am simţit în acel moment.

Eram sigur că sunt văzut că discut cu Boaru de către vreun reeducat. Dar nu-mi era atât de frică de aceştia, cât îmi era frică de neputinţa mea de a-mi reţine gândurile şi că va trebui să spun totul în faţa comitetului despre această situaţie.

Nu mai ştiu ce i-am spus lui Boaru la întrebare, însă aş fi preferat să mor, decât să aud întrebarea.

O pată neagră mi s-a aşezat pe gânduri şi de aici relatarea mea va urma două căi datorită nesiguranţei realităţii din acel moment.

Prima cale :

M-am dus direct la respectivul cu reeducarea şi i-am spus cele auzite de la Boaru -(nu puteam să nu-i spun. Îmi urlau gândurile)- că Boaru m-a întrebat dacă am ceva de transmis acasă, ceea ce -implicit- însemna că putea lua legătura cu exteriorul.

La un timp extrem de scurt, doar la câteva minute, dându-mi seama de grozăvia consecinţelor pentru Boaru şi alţi oameni binevoitori şi nevinovaţi, am fost atât de şocat, încât numai după o zi cad grav bolnav , diagnosticat **: hepatită evolutivă febrilă>.**

M-au internat la infirmerie cu temperatură de 40 de grade. Am aflat mai târziu că doctorii mi-au prezis că acolo îmi este sfârşitul.

Miracolul

Eram , nu galben, ci verde la culoare.

Îmi aduc aminte cum cei doi doctori deținuți mă vegheau în timpul nopții.

Știam că-i Sătămâna Mare 1952.

În culmea disperării, am strigat în gând către Dumnezeu să-mi ajute. Am avut impresia că strigătul meu din gând a străbătut genunea până la marginea universului . . .

. . . Cum era în timpul nopții, în febră mare (de obicei hepatita nu se face cu febră) am strania impresie că deasupra uşii de la intrare a apărut o cruce în flăcări care ardea cum ardeam şi eu.

Brusc -miraculos de brusc- simt că pot rosti "*Tatãl nostru"* (am relatat că nu puteam să-mi fac rugăciunea încă de la Piteşti).

Am simțit cum mi se deschide sufletul şi un val de bucurie , de sfântă bucurie, mă învăluie.

M-am ridicat brusc din pat simțind, nu numai că sunt vindecat, dar simțindu-mă puternic, chiar foarte puternic. Doctorii au rămas nedumeri]i :

-Vezi ce faci, Vişovane !

-Mă simt bine. Nu mai am nimic.

I-am mirat pe toți cei din salon care s-au trezit auzindu-mi mişcarea şi atenționările doctorilor.

Am sim]it că nu mi-e frică nici de Țurcanu, nici de reeducare. Tot Piteştiul şi Gherla căzuseră -parcă- la picioarele mele. Aşteptam cu nerăbdare să se facă ziuă . . .

Când -în sfârşit- s-a luminat de zi, eu, bolnavul până cu câteva ore înainte țintuit la pat de febră şi de boală, am alergat într-un suflet să-l găsesc pe Vasile Boaru.

L-am găsit.

Gâfâind de fugă, de jenă, dar şi de bucuria revenirii, i-am cerut iertare şi i-am explicat pe scurt, cum zdrobit fiind încă din Piteşti, l-am turnat comitetului de reeducați despre faptul că el, Boaru, a promis că-mi va anunța familia că trăiesc.

Nu ştiu ce a simțit Vasile Boaru şi cât de mult s-a speriat. Nu rețin să-mi fi spus ceva, pentru că eu, cuprins de imensa bucurie a revenirii, alergam prin curte (eu, atât de bolnavul cu

câteva ore mai înainte), ca să-mi anunț prietenii de ceea ce simțeam.

Putea să-mi apară acum Țurcanu cu toți torționarii lui, că i-aş fi scuipat în ochi.

Considerând că respectivul reeducat, căruia i-am spus ce am discutat cu Boaru, a anunțat administrația, aşteptam fără teamă să fiu dus la anchetă, să fiu confruntat cu Boaru, căruia i-am spus să nege , că şi eu voi nega.

Dar n-am fost dus la nici o anchetă.

A doua cale :

Acum, după atâția ani de zile, regândind situația de atunci, mă întreb dacă eu am spus comitetului de reeducare despre convorbirea cu Boaru ? Dacă nu cumva situația a fost alta.

După ce Boaru mi-a spus că poate să anunțe pe ai mei, şocul a fost atât de puternic (doar eram sub imperiul morbid al Piteştiului), încât a determinat acea formă de hepatită groaznică.

Consider că în această stare, am avut doar impresia patologică că am spus aceasta comitetului. Cum aş fi putut ? Doar eram în febră şi internat la infirmerie . . .

Această impresie mi s-a întipărit în minte ca o certitudine.

De ce spun acest lucru ?

Pentru că, dacă eu într-adevăr aş fi relatat cazul acesta reeducatului, cazul ar fi ajuns imediat la ofițerul politic care -obligat- ar fi declanşat o anchetă. L-ar fi anchetat pe Boaru, el fiind încriminatul . . . M-ar fi dus şi pe mine pentru confruntare. Ori eu n-am fost dus la nici o confruntare -recte- Boaru n-a fost anchetat.

De aici concluzia mea actuală este că toată această nenorocire s-a întâmplat numai în imaginația mea bolnavă, iar lui Vasile Boaru i-am mărturisit un păcat nesăvârşit.

Din nou sabia sus !

Marea minune se săvârşise.

Mi-am revenit. Eram iarăşi cel de altădată.

N-am crezut că mi se va întâmpla vreodată. Mi-am revenit în forţă. Mă simţeam chiar mai tare ca înainte de a intra în puşcărie.

Începusem o confruntare temerară cu administraţia şi cu ticăloşii. Confruntarea am plătit-o -în continuare- cu pedepse, izolări, lanţuri. De acum nimic nu mă mai speria, ci dimpotrivă, îmi apăreau toate uşoare. Chiar foarte uşoare faţă de grozăviile prin care trecusem.

Mi-am regăsit prietenii, dintre care unii trecuseră prin Piteşti şi reuşiseră şi ei să-şi revină. Mi-l amintesc pe **RISTEL NEDELCU** (Dumnezeu să-l ierte) !

Îmi amintesc de alţii, care nu trecuseră prin Piteşti, dar erau de o ţinută exemplară : **VASILE ALUPEI, IONICĂ UNGUREANU.** Împreună cu aceştia doi am fost izolaţi într-o baracă, considerându-se că avem o mare influenţă asupra celorlalţi, întărâtându-i împotriva regimului.

Îmi pare rău că nu-mi amintesc numele atâtor bravi camarazi cu care am trăit clipe frumoase, ne mai păsându-ne de greul puşcăriei.

. . .

Colonelul Stoianovici, comandantul unităţii de tancuri din Piteşti

Un prieten îmi spune că este un domn mai în vârstă -fost colonel- care ar vrea să mă cunoască.

Fac cunoştinţă cu colonelul Stoianovici, care îmi spuse că auzise de cele ce am petrecut la Piteşti. Îl interesa , pe lângă dezastrul ce s-a petrecut acolo, şi aprecierile mele, deoarece în

perioada respectivă era comandantul detaşamentului de tancuri Piteşti.

Tresar şi întreb :

Domnule colonel, într-o zi din toamna (sau iarna) anului 1949 s-au auzit nişte uruite puternice de tancuri prin Piteşti . . . La care colonelul se uită la mine zâmbind :

-Da, am făcut manevre de luptă . . .

-Dumneavoastră zâmbiți, domnule colonel, dar de-ați şti ce bătaie s-a luat în urma acestor manevre ale dumneavoastră . . . pe care noi le-am interpretat că sunt pregătiri de luptă, deoarece în toate discuțiile noastre sosirea americanilor era iminentă.

După începutul reeducării, toate aceste discuții au fost interpretate ca duşmănoase şi ni s-au aplicat pedepsele în consecință.

Cum de a ajuns în închisoare colonelul Stoianovici nu-mi mai amintesc exact. Îmi amintesc doar faptul că în timpul campaniei din răsărit a cunoscut o rusoaică -pare-mi-se-farmacistă, pe care a adus-o în țară, dar care după o vreme l-a denunțat la securitate drept criminal de război.

Preoții greco-catolici. Doi evrei

Între timp sosise în colonie, venind de la altă închisoare, părintele **DUNCA IOAN JOLDEA**, din Ieud, tatăl camaradului meu Nelu Dunca -preot greco-catolic-.

Ne-am bucurat foarte mult. Ne-am povestit multe şi şi-a exprimat mândria că Nelu **-băiatul meu-** este un luptător pentru Credință şi Neam.

Părintele Joldea era un exemplu de credință şi demnitate, dar totodată şi de modestie printre cei din lagăr.

În curând a fost îndrăgit de toți, printre care şi de evreul **GRUBER** -unul dintre cei doi evrei- altminteri singurii ce erau închişi la Baia Sprie.

GRUBER -în special- era foarte simpatic. Nu mai ştiu pentru ce a fost arestat. Ştiu doar că povestea că a trecut şi prin

lagărul de la Auschwitz. Concluzia lui era că închisorile româneşti erau mult mai mizerabile decât cele nemţeşti.

Gruber s-a împrietenit şi cu legionarii, constatând astfel nu numai că legionarii nu mănâncă oameni, ci dimpotrivă erau oameni cu o ţinută aleasă şi că idealurile lor nu pot fi represate.

A ajuns până acolo încât cu un pic de umor -puţin sarcastic- specific evreilor, de Bunavestire, considerată şi sărbătoare legionară, să se adreseze unui camarad zicând :

-Măi Ghiţă, mă. Să dea Dumnezeu să vină biruinţa legionară, iar eu să fiu în Palestina !

Au mai sosit şi doi tineri preoţi romano-catolici din Moldova : părintele Dumitraş şi Rotaru, care după interzicerea cultului greco-catolic -ca protest- au trecut chiar ei la greco-catolici. De aceştia doi îmi aduc aminte cu mare plăcere. Tineri, deschişi la suflet, mereu cu zâmbetul pe faţă şi cu nişte voci minunate ce răsunau în subteran, umplându-ţi inima cu bucurie creştină.

Haiducul Başotă

În colonie se afla un fost haiduc cunoscut prin Năsăud şi Maramureş sub numele de **BAŞOTĂ.**

Nu avea un anumit ţel politic bine conturat. Haiducea încă de pe timpul când Ardealul era sub ocupaţie maghiară, atacând pe unde apuca pe cei mai avuţi, în special unguri şi evrei, şi împărţindu-şi prada cu sătenii.

Pe timpul ungurilor evadase dintr-o închisoare din Budapesta cu lanţurile la picioare. A ajuns apoi în munţii Maramureşului, unde şi-a continuat activitatea de haiduc.

După venirea comuniştilor jefuise -pare-mi-se- nişte evrei şi ajunsese în închisoare ca semipolitic.

La Baia-Sprie administraţia căuta să-l folosească ca informator (el nu ascundea acest lucru faţă de deţinuţi).

Într-o zi povesteşte într-un cerc mai restrâns, că a fost chemat la politruc care i-a zis :

-Măi Başotă, se pare că aici în lagăr legionarii se organizează. Află tu cine ar fi şeful lor ?

După o perioadă -rechemat fiind- ofițerul politic îl întreabă : Ei, ai aflat ?

La care Başotă a răspuns :

-Domnule locotenent, e greu de spus, pentru că toți par a fi şefi . . .

. . .

Am auzit mai târziu că ar fi avut un accident de mină şi că ar fi murit la penitenciarul Văcăreşti.

Moartea părintelui Codilă

Într-una din zile, coborând în mină cu Ristel Nedelcu (ştiam că-i ziua lui de naştere), ziceam că o să-i aniversăm ziua în felul nostru la locul de muncă.

Ristel era ajutor de miner la părintele Codilă de prin părțile Orăzii (Oradiei).

Era acest preot un om ce răspândea în jurul lui seninătate.

În timp ce stăteam pe o bucată de scândură la orizontul 12, părintele ne spune , luându-şi ranga, că pleacă să copturească (copturit=operație de doborâre a bucăților de rocă rămase pe pereți şi tavan după explozia dinamitei), la locul unde a rămas.

După câteva minute auzim un strigăt de ajutor.

Alergăm imediat la locul de unde venea strigătul. Părintele era îngropat sub o uriaşă balenă (balenă=bucată mai mare de rocă desprinsă). Mai gemea încă.

O mulțime de oameni, cu mare greutate , am mişcat din loc balena, dar în zadar. Pe când l-am scos era mort.

Am aflat mai pe urmă cum s-a întâmplat toată tragedia : Copturitul se face într-o anumită ordine. Cineva i-a zis părintelui că a rămas o bucată necopturită. Când a introdus ranga, balena, prin alunecare, l-a prins . . .

Moartea lui Stalin

Prin cineva s-a strecurat în colonie ştirea că Stalin a murit.

Eram prea învechiţi în închisoare pentru a da o importanţă excepţională acestui eveniment. Speram totuşi că ceva se va schimba.

Prea a domnit sângeros acest tiran ca să ne aşteptăm la o schimbare după dispariţia lui.

Mai ştiam prea bine că deasupra acestui satrap era o ocultă care asigura longevitate sistemului de teroare . . .

. . .

Ajunsese până la urechile ofiţerului politic că se aflase printre deţinuţi despre acest eveniment, ceea ce, desigur, nu le convenea.

Tentativa ofiţerului politic de a afla cum a pătruns în colonie ştirea, a fost dejucată într-un mod pe cât de inteligent, pe atât de comic :

Este chemat la ofi]erul politic unul dintre camarazii care afirmase în public că Stalin a murit şi care trebuia să răspundă de unde ştie.

Ofiţerul politic îl întreabă :

-De unde ştii că a murit tovarăşul Stalin ?

La care deţinutul răspunde :

-A murit domnul Stalin ?

Politrucul, dându-şi seama de caraghioslâcul situaţiei, i-a tras o înjurătură şi l-a scos afară din birou.

În continuare, în lagăr circula svonul că de la ofiţerul politic s-a aflat de moartea lui Stalin.

Simulacru de destindere după moartea lui Stalin

Nouă ni s-a părut că a urmat un moment de mare destindere. Dar aceasta numai prin comparație cu ceea ce îndurasem până atunci.

De exemplu, la Crăciunul din 1953, Ghiță Dipşe reuşise să facă rost de o creangă de brad pe care o împodobeşte cu hârtii colorate şi ce se mai găsea prin cantină. În jurul acestei crengi s-a colindat , s-au recitat poezii, s-au depănat amintiri. (Bineînțeles că n-au fost şi gardienii . . .). Destinderea s-a concretizat în faptul că nu mai eram supravegheați cu atâta asprime ca mai înainte.

De Paşti, slujba Învierii s-a făcut în adâncurile pământului la lumina lămpilor de carbid. Acolo ne-a fost dat să cântăm acel <Hristos a înviat> din toate inimile, iar melodia s-a unduit prelung de ecourile stâncilor de minereu.

Acestea sunt momente care peste ani se amintesc atât cu tristețe, cât şi cu bucurie.

. . .

Administrația căuta să-i stimuleze pe oameni la muncă. Îi îndemna să realizeze acea normă de 7 tone de minereu, promițând pachete , scrisori, ba chiar punerea în libertate.

Unii dintre oameni, mai creduli, au început să-şi mărească efortul. Mulți dintre ei s-au îmbolnăvit. Unii au murit în aşteptarea promisiunilor făcute.

Munca în mină era foarte grea. Să nu uităm că era mină de plumb. Or dacă civilii -care munceau pentru bani- realizau 2-3 tone de minereu pe zi, nouă ni se pretindeau 7 tone.

Ce însemna oare aceasta decât exterminare ? . . .

Osânda maiorului

Într-o zi soseşte în inspecţie un maior de securitate de la Ministerul Afacerilor Interne. Aflasem că îl cheamă **CAZABAN**.

Ajuns la un loc în mină unde se încărca minereu în vagonet şi unde încărcătorul lua pe lopată cam cât credea el că poate ridica . . .

Maiorul se declară nemulţumit şi schimbă metoda de încărcare.

Aduce o covăţică metalică ce se încărca jos -desigur mai uşor- dar care plină avea mai mult de 20 de kilograme. Aceasta trebuia ridicată şi răsturnată în vagonet. Randamentul creştea, dar odată cu el creştea şi efortul de ridicare a coveţii. Prea mare ca, realizându-l, să nu ne epuizeze forţele.

Când -peste un an, prin nu ştiu ce minune- fostul maior Cazaban apare la mină ca deţinut.

Ce anume s-a întâmplat, nu ştiu. Suficient că fraţii din mină l-au pus să încarce vagonetul cu propria lui inovaţie, adică cu covăţica . . .

Ce scuze şi-a mai cerut Cazaban . . . Că n-a ştiut . . . Că nu şi-a dat seama . . . Că a fost forţat la rându-i . . .

Zadarnic. Toţi îl priveau cu ochi neprietenoşi.

Confruntarea cu un gardian

După brusca revenire din întunericul reeducării, îmi exprimam convingerile fără rezerve şi fără să mă simt timorat în faţa oricui. Nu dădeam prea mare importanţă cadrelor militare.

Într-o dimineaţă, ieşind din mină după un şut de noapte, mă îndreptam obosit, dar nonşalant, spre bucătărie să beau aşa-numita cafea de orz care -de altfel- era foarte apreciată, având în vedere setea aproape continuă determinată de transpiraţia în mină.

În drumul meu - un gardian.

După câţiva paşi aud un *stai !* puternic.

-Ia vino ,mă, încoace.

Cum ai zis măi ?

-*Bună dimineața.* Am zis eu cu voce tare crezând că prima dată nu s-a auzit şi dau să plec mai departe.

-*Stai !* strigă din nou gardianul.

Nu mai înțelegeam nimic. Ce nu era bine ?

Gardianului i se spunea **Atila** pentru modul lui dur de a se comporta cu deținuții la mină.

-*Cum te chiamă ?*

Îi răspund . . .

-*De unde eşti ?*

Răspund din nou . . .

Mi-am zis în sinea mea : *Ăsta-mi face raport de pedepsire şi nici măcar nu ştiu pentru ce.*

De data asta mă adresez eu gardianului :

-*Domnule gardian, lăsați-mă să mă duc, sunt obosit, tocmai acum ies din mină.*

El :

-*Cum ai salutat, măi ?*

Eu :

-*Bună dimineața* . . . dar acum mi-am dat seama de gravitatea erorii.

Între timp iar dau să plec spre bucătărie, iar el după mine.

-*Şi cum trebuia să saluți ?*

-*Să trăiți, domnule plutonier.*

Cât era de deştept acest Atila căruia îi plăcea să facă şi pe grozavul (ca de altfel tuturor gardienilor) ne putem da seama din următoarea scenă :

Adresându-se câtorva deținuți, vorbind despre altcineva, afirma :

-``Las` că-i arăt eu subsemnatului``.

Bineînțeles că am început să-l ocolesc pe cât posibil, în timp ce el mă urmărea mai insistent decât alții.

Aicea îmi dau seama din nou de puternica şi completa zdruncinare a sistemului nervos, a memoriei şi a tuturor facultăților nervoase -în timpul terorii din Piteşti.

Acest gardian nu era altcineva decât un fost prieten de maidan în copilărie şi cu care mă întâlneam până cu puțin timp înainte de arestare în anul 1948.

Printre noii deţinuţi (pe când eram la izolare) era şi un croitor bun pe care administra]ia îl luase ca să lucreze şi pentru gardieni. În această postură cunoştea numele real al gardienilor. Astfel am aflat că pe Atila îl chema **Coverniuc Gheorghe**.

Abia atunci mi s-a aprins **beculeţul** . . . I-am refăcut imaginea şi mi-am zis :

Cum e posibil ? Doar Gyuri mi-era prieten din copilărie. Ne jucam împreună pe maidan. El n-a urmat vreo şcoală, dar pentru copii asta nu contează. Conta cine juca mai bine mingea.

Şi atunci îmi amintesc că înainte de arestare -el fiind chelner la un restaurant- ne întâlneam pe stradă. Eu îi zic *Servus Gyuri !* iar el (avea atunci maniere de chelner) îmi răspunde : Măi Aurel, eu nu mai pot să-ţi spun **Servus !,** că tu eşti profesor.

Acum mi-am dat seama motivul pentru care mă urmărea prin colonie. M-a recunoscut.

Chiar dacă înainte nu m-a recunoscut -atunci cu *bună dimineaţa*, m-a recunoscut după ce m-a întrebat cum mă cheamă şi de unde sunt . . .

O, tempora, o, mores.

Mai târziu mama mi-a spus :

-Ştiindu-l pe Gyuri gardian de puşcărie şi fiindu-mi vecin l-am întrebat dacă eventual a auzit de tine. La care el dădea din cap negativ : Nu, doamnă Vişovan, nu ştiu nimic . . .

Lampagiul

Printre noi se găsea şi un fost spion pe nume Toni Bărbulescu. Acesta cutreiera cu circul lumea întreagă. Depistându-l comuniştii, l-au ^nchis.

Acest Toni Bărbulescu era un băiat simpatic şi de un comic rar întâlnit. Se ştia şi î**nvârti,** astfel că la mină a reuşit să obţină rolul de lampagiu.

La intrarea în mină era o gheretă unde pe un panou erau agăţate cele vreo 800 de lămpi cu carbid, având fiecare un număr corespunzător cu numărul nostru de deţinut.

Avea Toni o memorie formidabilă. Ne ştia la fiecare numele precum şi numărul corespunzător de deţinut. În felul

acesta, de departe când ne vedea, Toni ne şi alegea lampa corespunzătoare.

Pe lângă deţinuţi -la punctele principale- mai trebuia să intre şi gardienii. Dar, ce te faci ? Numele gardienilor nu erau cunoscute. În plus aceştia nu aveau nici un fel de număr.

N-or fi avut ei nume şi numere, în schimb aveau porecle date de deţinuţi :

Unuia îi ziceau **Cap de cal**, altuia **Atila, Morcov**, **Zdreanţă, Cârpă-n cur** . . . şi altele mai porcoase.

Toate aceste nume Toni le trecuse pe o listă pentru memorare.

Într-o zi, la o percheziţie care i se făcu lui Toni la gheretă se găsi şi lista cu pricina.

Ofiţerul politic, gândindu-se la cine ştie ce nume subversive, l-a luat la întrebări pe Toni.

Toni, cu tot respectul cuvenit, i-a răspuns :

-Domnule ofi]er, eu ce era să fac ? Dacă nu vă cunoşteam numele . . .Trebuia să ştiu cui dau lampa. Am luat şi eu numele pe care-l folosesc deţinuţii.

Pentru aceasta Toni a fost pedepsit cu câteva ore de carceră. Apoi şi-a reluat funcţia de lampagiu, căci se părea că este de neînlocuit în acest post.

Frumuse]ea a fost alta : după ce gardienii au aflat de poznaşele nume cu care au fost botezaţi de către deţinuţi, au început şi ei între ei să se strige cu aceste nume.

La un moment dat observăm că s-au luat măsuri de pază şi supraveghere asupra deţinuţilor. Nu înţelegeam care-i cauza. Ne-am dumirit mai târziu când am aflat că la Cavnic şi Valea Nistrului au avut loc evadări din lagăr -culmea- chiar în aceeaşi zi.

. . .

Exterminarea prin abundenţă

. . .

Lucru interesant . . .

Noi cei intransigenţi -când ne-am regăsit în baracă- ne-am bucurat, căci gândeam la fel.

Ne întrebam : *Ce-o fi însemnând asta* ?

În fond această izolare, în asemenea condiţii, o consideram excelentă.

Printre noi se afla comandorul de aviaţie **Ionică** - om de o cultură deosebită. Printre altele avea şi licenţa în litere şi filozofie. Un povestitor minunat, având şi un simţ bun al umorului.

-Fraţilor, zise el : *Comuniştii şi-au schimbat metodele de exterminare. Vor să ne omoare prin* ***abundenţă.***

Numai că după câteva zile intră în cameră comandantul coloniei, Sabo Zoltan, şi uitându-se încruntat la noi zice gardienilor, în româneasca lui stricată :

-Să fie mutaţi imediat în pavilionul…, o clădire veche şi jilavă.

Suntem conduşi la pavilionul respectiv în care s-a eliberat o cameră cu intrare separată pentru noi. Acolo ne aşteptau vreo 20 de paturi de fier rupte, fără saltele. În ce priveşte mâncarea, ni s-a servit cam jumătate porţia de puşcărie.

-Ehei, domnule comandor, cum stăm cu <exterminarea prin abundentă ? i se adresează unul pe nume…La care comandorul -cu umorul care nu-l părăsise nici de data aceasta- i-a răspuns :

-Ăştia-s comuniştii. Modifică politica din mers…

Ghiţă Dipşe, mare meşter şi strateg

…

Ne-am adaptat noi noilor condiţii, considerând că aşa e mai nimerit în noua împrejurare.

Nea Ionică -comandorul- ne ţinea prelegeri de filozofie, ba ne mai povestea şi despre bombardamentele de la Stalingrad la care participase. Alţii vorbeau din specialităţile lor şi timpul trecea -cu toată foamea ce începu să se simtă- relativ uşor. Mai greu era noaptea, când cu toată echilibristica de care eram capabili, era greu să ne găsim o poziţie de repaus pe neregulatele şi ruptele fierătanii ale patului.

La toate aceste grave inconveniente se mai adãuga frigul acelei ierni din 1953. În camera noastrã frigul acelei ierni s-a simțit din plin.

Se apropie Crãciunul. De data asta un Crãciun cu colinde murmurate de cãtre noi şi cu bucuria naşterii Pruncului Iisus în suflete.

Camera avea douã uşi : o uşã ce dãdea spre exterior şi prin care veneau gardienii, iar altã uşã ce ne despãrțea de o camerã în care erau deținuți neizolați care lucrau în minã. Prin aceastã uşã reuşeam sã comunicãm cu ceilalți camarazi ai noştri considerați liberi.

Uşa aceasta era de tip vechi. Era bãtutã în cuie ca sã nu putem circula şi era formatã din douã tãblii prin care -însã- se putea vorbi cu grijã fãrã a fi auziți de gardian.

Într-o searã bate la uşã discret un bun prieten al meu. Era Ghiță Dipşe – om cu totul şi cu totul deosebit. Fãcuse închisoare şi sub regimul generalului Antonescu. Era absolvent al şcolii de arte şi meserii. Ne întreabã dacã mai rezistãm la foame, deoarece rația noastrã ce o primeam era cam de patru ori mai micã decât rația celorlalți din colonie. Era aproape inexistentã. Ceilalți camarazi ai noştri erau de-a dreptul alarmați de soarta noastrã. Le era teamã sã nu ne îmbolnãvim. Ne-a comunicat cã va încerca o anumitã soluție ca sã putem fi ajutați.

După un timp oarecare, am auzit nişte zgârâieturi la uşã şi nişte ciocãnituri uşoare…Oare ce s-a apucat sã facã – ne întrebam noi.

La un moment dat am observat cum tãblia inferioarã a uşii este scoasã şi prin gaura respectivã puteam comunica direct cu cei din camera vecinã.

Marele meşter Ghiță Dipşe -zis **filozoful**- ne-a demonstrat cã poate scoate tãblia şi a o pune la loc fãrã sã se observe cã s-a lucrat la ea. Gardienii, care intrau zilnic în camerã, n-au observat cã s-a lucrat la uşã.

Seara -după ora stingerii- Ghiță scotea tãblia de la uşã şi prin acest orificiu primeam din abundența pâine şi marmeladã pe care cei ce lucrau la minã aveau posibilitatea sã le cumpere de la o cantinã din interiorul coloniei.

Eram copleşiți de atâtea bunãtãți primite de la cei din colonie. Ne bucuram -mai ales- cã se apropia Crãciunul şi se

dorea ca şi noi să ne putem bucura de darurile pământeşti ale marii sărbători.

Desigur, era un risc destul de mare, mai ales pentru cei ce ne aduceau aceste ajutoare, dar noi pândeam cu înfrigurare în toate direcţiile, cu simţul ascuţit de fiară al deţinutului şi astfel n-am fost prinşi niciodată.

În una din seri -însă- (mai precis în seara de Crăciun) după primirea acestor daruri, auzim un zgomot la lacătul uşii ce dădea spre curte.

Îngheţaserăm.

Ne era fricã pentru cei ce ne ajutau întrucât, dacă am fi fost prinsi, s-ar fi declanşat o teribilă anchetă atât printre noi ,cât şi printre cei din camera vecină. Ce să facem ?

Am pus imediat aceste daruri pe sub paturi şi pe paturi, acoperindu-le pe cât s-a putut cu păturile şi aşa am încremenit cu frica în suflet la ceea ce se putea întâmpla.

Eram siguri că cineva (vreun informator) a anunţat de ceea ce se întâmpla la noi.

Uşa s-a deschis şi câţiva gardieni au intrat în camerã.

Noi ne-am ridicat în picioare pe lângă paturi ca să acoperim vizibilitatea gardienilor şi cu inima bătând aşteptam să vedem ce urmează.

Gardienii au traversat camera. S-au uitat la noi, s-au uitat la paturi. S-au uitat la cealaltă uşă care dădea spre camera vecină. Au forţat-o putin să vadă dacă e tot bătută în cuie, după care - spre marea noastră uşurare- gardienii s-au retras fără a spune măcar un singur cuvânt.

După plecarea gardienilor ne uitam unul la altul şi nu ne venea a crede…

Oare chiar nu văzuserã nimic ?

Am rămas cu un semn de întrebare. Cert este că mâna lui Dumnezeu a fost deasupra noastră.

A fost un Crăciun pe lege, cu colinde, mâncare din belşug, cu bucurie.

Se apropia anul 1954.

Doamne, ce diferenţă de Piteşti şi Gherla unde nu mai ştiam numele zilelor !…

ANESTE DOBRE ÎI "*ALDUIEŞTE*" PE COMUNIŞTI

În noaptea de anul nou 1954, exact la cumpãna dintre ani, ne-am îmbrãţişat şi ne-am urat *La mulţi ani liberi*, când unul dintre noi -un grec- pe nume **ANESTE DOBRE**, după ce îşi cere scuze de la noi pentru ce o să zicã, a proferat o înjurãturã din cele mai stridente la adresa comuniştilor.

-Le-am zis-o, fraţilor. Ştiu cã comuniştii o să mã înjure tot anul, dar eu am prioritatea. Le-am spus-o primul.

Într-adevãr, Aneste era o **figurã**…

Nu ştiu din ce organizaţie fãcea parte, dar a fost izolat împreunã cu noi deoarece nu voia să muncească în minã.

-Nu muncesc eu pentru voi, comuniştilor -zicea Aneste- şi mai tot timpul era în harţã cu gardienii.

Anchete

Trecusem în noul an şi iatã cã într-o zi vine un gardian şi îl scoate pe unul dintre noi la anchetã. După vreun sfert de orã se întoarce şi îl scoate pe altul (pare-mi-se, în ordine alfabeticã).

Cei anchetaţi ziceau cã este un maior de la Ministerul de Interne care vorbea o românească aproximativã şi care venise să ne ancheteze pe noi cei de la izolare.

Mi-a venit rândul şi mie.

Sunt dus într-o cãmãruţã din colonie în care era un tip elegant, fercheş, galonat (nu prea eram eu la curent cu noile grade din armatã).

Ofiţerul mi se adresează într-o manierã forţat de politicoasã :

-Domnule Vişovan ai fost izolat pentru atitudinea dumitale legionarã şi care mã surprinde.

Cu toate închisorile -de loc uşoare- prin care ai trecut, se pare cã nu te-au schimbat.

Îţi pun o singurã întrebare :

-Ştii cã Horia Sima -comandantul vostru- a fost agent al lui Moruzov ?

La care eu îi răspund :

-Eu ştiu un singur lucru : că dumneavoastră sunteţi cel care afirmaţi.

S-a uitat lung la mine şi m-a expediat la camerã.

Ne-am lãmurit. Respectivul a venit să afle starea de spirit şi să strecoare neîncrederea în rândurile noastre, întrucât celelalte metode se dovediserã ineficiente.

Aspirantul de marină PUIU VIRGIL

Timpul a început să se încălzească. Cu excepţia grilajelor pe care trebuia să dormim noaptea -şi care ne intrau în oase- atmosfera de la această izolare era destul de plăcută.

Acum îmi amintesc că printre noi la izolare era un băiat simpatic : **PUIU VIRGIL** - fost aspirant de marină. Ne-a povestit încercarea lui de a părăsi tara împreună cu câţiva ofiţeri cu o barcă cu motor. Ghinionul lor… datorită unei defecţiuni la motor, barca s-a oprit şi au fost prinşi.

Povestea cu mult umor, cum la securitatea Constanţa -la interogatoriu- unul din aceşti ofiţeri fugari este întrebat :

-Unde aţi vrut să fugiţi ?

-În occident.

-De ce aţi vrut să fugiţi ?

-Suntem ofiţeri vechi. Ştiam că vom fi scoşi din cadrele armatei şi voiam să lucrăm în continuare în marină.

-Bine, măi bandiţilor, zice anchetatorul, de ce n-aţi fugit în U.R.S.S. care este patria muncii ?

Întrebare fără răspuns.

Spre Aiud

Începuserã să aparã primele raze ale primăverii, când într-o bunã zi suntem scoşi din camerã şi duşi într-o baracă din colonie.

În baraca respectivã am întâlnit pe ceilalți legionari care au fost selecționați din rândul celor ce munceau în minã, spunându-li-se cã toți legionarii vor pleca la Aiud.

Toatã baraca avea regim de izolare, cu mâncare foarte slabã şi prost gãtitã. La un moment dat am refuzat-o ca semn de protest.

Cât era de mare foamea, mâncarea care ni se servea era imposibil de înghițit.

Urmare refuzului nostru, mâncarea s-a mai îmbunãtãțit, dar nu cu mult.

După câteva zile am fost încãrcați în dube auto şi transportați la garã, apoi în duba tren cu destinația Aiud.

În duba tren ne-am întâlnit şi cu alți legionari care veneau de la minele Valea Nistrului şi Cavnic. Mulți dintre aceştia îmi erau cunoscuți. Printre ei era unul foarte simpatic pe nume **DÃRÃU**. Acestuia îi plãcea mult <Rapsodia Maramureşului> compusã de mine în primele luni de detenție la închisoarea din Sighetul Marmației.

În dubã s-a alcãtuit la repezealã un cor din cei mai buni cântãreți de la cele trei mine şi în surdinã am repetat <Rapsodia Maramureşului> pe sãturate şi apoi am luat-o pe drum înapoi în timp pânã la cele mai vechi cântece legionare.

Astfel, drumul spre Aiud l-am fãcut cântând şi aproape cã n-am sesizat când am sosit la destinație în gara Aiudului.

La închisoarea Aiud

Ajunşi la Aiud am fost repartizați pe celular.

Regimul cel mai obişnuit la Aiud : cu mâncare foarte slabã, cu plimbare din când în când şi cu vizite medicale foarte rare.

Deşi le reții chipurile camarazilor de celulã, nu-mi mai amintesc numele lor. Reții doar cã în ciuda mâncãrii foarte slabe, atmosfera era destul de destinsã.

Aşa am ajuns spre iarna anului 1954. Era în preajma Crãciunului, când un gardian ungur -pe nume **Zoltan**- ne-a

surprins tocmai când topãiam mai tare si ne hârjoneam. Cu o bucurie sadicã în coltul gurii ne-a fãcut raport de izolare.

Suntem duşi unul câte unul la izolare la parter.

În celula de izolare, pe ciment, am gãsit o rogojinã atât de uzatã, încât era ca şi inexistentã. Seara am primit o pãturã atât de ruptã, încât am numãrat zece gãuri mari prin care intra capul, fãrã sã le pun la socotealã pe cele mai mici. În colţul camerei era o tinetã şi lângã ea o cofã cu apã.

Acolo am petrecut sãrbãtorile cu o supã servitã la trei zile şi o bucãţicã de pâine.

Era un frig teribil. Trebuia sã ţopãi tot timpul ca sã nu îngheţ.

Acolo am stat vreo şapte sau zece zile…

Timpul trecea foarte greu datoritã foamei şi frigului. În schimb mã puteam ruga. Gândindu-mã la ce am suportat la Piteşti, pedeapsa mi se pãrea -totuşi- uşoarã.

Prin infirmerie şi prin spital

Am fost scoşi de la izolare şi regrupaţi într-o celulã foarte friguroasã de pe ramura de rãsãrit a celularului.

Incepuserã sã mi se umfle mâinile şi aveam impresia din când în când cã mã pierd. Am început sã leşin.

În una din zile, chiar dupã ce terminasem rugãciunea, am avut senzaţia morţii… Le-am spus celor din celulã situaţia în care mã zbat. L-am rugat pe **COJINSCHI** –un medicinust- sã transmitã acasã cã am murit gândindu-mã la ei.

Mi-am pierdut cunoştinţa.

M-am trezit într-un târziu, însã nu mi-am dat seama unde sunt. Eram la infirmerie şi mi-am dat seama cã am trecut printr-un moment deosebit.

La infirmerie mi-au fãcut investigaţiile necesare, spunându-mi cã am hepatitã şi cã voi fi internat în spital.

Eram atât de slãbit încât a trebuit sã fiu dus pe targã la spital.

În camera spitalului am gãsit o atmosferã destul de destinsã. Medici erau dintre ai noştri – deţinuţi.

Mi-a rãmas în minte unul foarte simpatic –bolnav şi dânsul- pe nume **STROE**.

Fusese director la spitalul din Reşiţa. Acesta a venit lângã mine încercând sã mã facã a intra în atmosfera camerei.

De la spital am fost dus la Roentgen. Dupã ce m-a examinat amãnunţit, doctorul respectiv mã întrebã dacã aş suporta pneumotoraxul.

Mai auzisem cândva de acest termen. Nu-i cunoşteam exact sensul, dar ştiam cã era legat de o intervenţie la plãmâni. Am rãspuns fãrã sã gândesc : Da. Dupã care medicul îmi spune cã am o cavernã la plãmânul drept cu un diametru de vreo 2 centimetri.

Nu m-am speriat, ba dimpotrivã, eram resemnat pentru toate… Mã bucurasem cã am ajuns într-un salon mare, luminos şi cu o atmosferã mai liberã ca la celulã.

Aveam febrã şi transpiram îngrozitor. M-a vãzut şi doctorul civil al spitalului pe nume BOGÃŢEANU. Eram o problemã pentru medic, deoarece plãmânii solicitau o hranã abundentã pe care hepatita nu o permitea.

Ne tot întrebam : De unde , asa subit , i-a apucat pe asupritori grija pentru tratamentul bolnavilor ?

Am aflat mai târziu cã în 1955 România semnase cu ţãrile din occident un tratat pentru drepturile omului în care era prevãzutã şi îngrijirea deţinuţilor bolnavi…

…

Datoritã atmosferei mai libere din camerã şi a insistenţei celorlalţi bolnavi -în câteva zile- am reuşit sã mã pot alimenta.

S-a gãsit un regim combinat care sã protejeze ficatul , dar care să protejeze şi plãmânii… Încet-încet am reuşit sã mã ridic din pat.

În aceastã camerã am gãsit doi prieteni cu totul deosebiţi, grav bolnavi şi ei, la care mã gândesc şi astãzi cu dragoste şi respect. Erau inginerul Gigi Dragon şi profesorul Tase Berzescu.

Cel mai bolnav din camerã -însã- era inginerul **Leonea Lupaşcu**, fecior de preot din Basarabia, un exemplu de rãbdare şi credinţã.

Avea inflamaţi toţi ganglionii. Nu se putea mişca în pat, nici chiar mâinile nu şi le putea mişca . Era hrãnit cu linguriţa.

Pentru febra lui mare şi continuă i se administrau injecţii cu <ulei-camforat>. Era resemnat cu moartea şi nu se revolta. Se străduia să facă un fitil din aţă scoasă dintr-o cămaşă pe care s-o introducă într-o fiolă de ulei-camforat şi care să fie aprinsă în momentul morţii lui.

Era iarnă şi fiind foc în soba din salon, aprinderea fitilului nu era o problemă.

Acest om era un exemplu de dăruire totală :

În cameră mai era un grav bolnav pe nume **SEBASTIAN DĂNILĂ**. Bolnavul era în corset de ghips. Avea tuberculoză osoasă şi suporta foarte greu boala.

La un moment dat vine doctorul şi zice că a obţinut pentru Leonea Lupaşcu medicamentul <aureomicină> care se zice că ar fi extraordinar de eficace.

În momentul în care doctorul a pus medicamentul pe noptiera de lângă Lonea, Sebastian Dănilă a făcut nişte ochi mari şi îngânduraţi, gândindu-se că el nu a putut primi acest medicament.

Leonea a înţeles -din priviri- şi a cerut în mod categoric să împartă pastilele cu Sebastian.

Toţi am rămas înmărmuriţi de acest gest…

Cu toate că nu-şi putea mişca decât gura şi ochii, Leonea avea o judecată clară şi o memorie destul de bună. Era inginer chimist şi putea discuta multe lucruri interesante în specialitatea lui.

La anul nou (1954 sau 1955) este adus grav bolnav în salon inginerul **DAMIAN VIOREL**.

Făcând cunoştintă cu noi, când ajunsese la patul lui Leonea -privindu-l- i-a zis :

-La mulţi ani !

La care Leonea a răspuns :

-Poate vreo trei zile…

Un fenomen ce şi astăzi mă pune pe gânduri

N-au fost trei zile, ci au fost opt.

Atunci s-a petrecut un fenomen ciudat.

-În ziua de 8 ianuarie 1954 sau 1955, cei care puteam ieşi la plimbare am fost scoşi în curte.

Era o zi de iarnă însoriță.

La ieşirea din spital spre curte, unul dintre noi -un macedonean pe nume **PAŞA DINCĂ-** strigă brusc :

-Priviți un sfânt !

Pe cer, deasupra închisorii trecea un obiect foarte luminos de mărimea unui om care stătea vertical.

Să fi durat cel mult o jumătate de minut -această arătare- cât a străbătut toată porțiunea de cer vizibilă de noi.

N-am ştiut ce să spunem. S-a dat părerea că ar fi un O.Z.N.

Pe când ne-am întors în salon, inginerul Leonea murise.

Un preot din salonul vecin (cu care aveam o uşă comună neînchisă) era lângă patul lui Leonea. Din fiola cu ulei camforat încă mai fumega fitilul…

După vreo trei luni ne-a părăsit pentru veşnicie şi Sebastian Dănilă.

Disciplinar la secția T.B.C.

În salonul vecin cu care aveam uşă omună, dar şi interdicție de a trece dintr-o cameră în alta, aveam mai mulți prieteni buni : **GILI IOANID, MIHAI TIMARU, GROSOLINA,** (mă mir mereu cum pot să-mi amintesc aceste nume şi cum nu-mi amintesc pe cei de la Piteşti şi Gherla cu care am suportat supliciile satanicei reeducări).

Îmi revenisem destul de bine. Mi se făcea periodic pneumotorax la plămânul drept şi de acum mă mişcam mai uşor.

Într-una din zile am trecut la prietenii mei din salonul vecin prin intrarea interzisă.

Ghinionul meu. Tocmai atunci intrã în salon un felcer tânăr, plin de sine, care mã întreabã ce caut în celãlalt salon. Eu, negãsind un rãspuns adecvat zic : *"Nu pot sã vã spun"*.

Felcerul respectiv îmi face raport disciplinar în care scrie cã rãspunsul meu a fost :"*Nu vreau sã vã spun*". Drept pedeapsã – am fost scos din spital şi trecut la secţia T.B.C.

Deşi şi pe secţia T.B.C. se acorda aceeaşi asistenţã, nu era chiar spital. Aici eram în celulã.

După puţin timp boala se agravează din nou, trebuind sã fiu scos la aer în curte pe targã.

…

Prin alte camere

M-au mutat din această camerã, nimerind în una cu nişte oameni cu totul şi cu totul deosebiţi, dintre care îmi amintesc urmãtoarele nume :

GHIŢÃ JIJIE, ALUPEI VASILE, TASE BERZESCU…

La iniţiativa lui Ghiţã Jijie se începe un curs de limba englezã pe care şi el şi-o însuşise de la profesorul Gheorghe Manu cu care fusese în celulã.

M-am antrenat mult în această limbã şi cu plãcere…

…

Într-una din zile intrã doctorul Bogãţeanu în celulã şi vãzând paturile -la noi erau suprapuse (ca sã avem puţin spaţiu de mişcat în celulã), dã dispozitie sã punem toate paturile jos ; eu, nervos fiind, vãzând cã ni se ia si putinul loc de plimbat, am ripostat -poate- putin mai energic, drept pentru care sunt pedepsit şi trescut pe cealaltã parte a secţiei cu orientare spre nord într-un salon imens cu bolnavi -în general- bãtrâni.

Ţin minte cã moşul **STANA** de prin preajma Aradului avea cãtre 70 de ani.

Aici atmosfera era mai morbidã, mai insalubrã. În consecinţã timpul trecea mai greu.

…

După o perioadã -nu mai ţin minte cât de lungã- sunt reintrodus în celula din care plecasem.

A fost o bucurie imensã, atât pentru mine, cât şi pentru ceilalţi.

Reţin cum inginerul Ghiţă Jijie declară solemn :

-*"Problema a fost rezolvatã" !*

Ce se întâmplase ?

În timp ce eram la plimbare în curte, o cioarã scapã din cioc o nucã. Au cules-o de pe jos bãieţii şi reveniţi în celulã trebuie s-o împartã.

Şi-au frãmântat cu toţii minţile cum ar putea sã împartã în mod echitabil o nucã la şapte inşi. Tocmai atunci am intrat eu în camerã, spre bucuria tuturor.

Propunerea lui Ghiţă Jijie ca nuca sã-mi fie datã mie în întregime, ca un dar de bun venit, a fost aprobatã de toatã lumea. Astfel dupã aproape nouã ani de închisoare m-am ospãtat cu un miez de nucã primit de la cei mai buni camarazi ai mei.

Atmosfera din aceastã camerã era foarte plãcutã şi datoritã faptului cã pe secţie se afla un tânãr gardian cu grad de plutonier, pe nume Filimon. Era unul din cei mai cumsecade oameni pe care i-am întâlnit vreodatã.

Când era el de serviciu puteam circula între celule şi toate astea fãrã teamã. Filomon ne pãzea. Când apãrea vreun superior, ne atrãgea atenţia şi fiecare stãteam cuminţi la locul nostru.

Sub domnia plutonierului Filimon

Unii din camerã au reuşit sã cioplească, chiar sã sculpteze, nişte piese de sah. Erau printre noi pasionaţi în jocul de şah.

Întrucât piesele erau prea frumoase s-a pus problema ce ar trebui sã facem în cazul cã vom fi surprinşi jucând. Prinderea în flagrant s-ar fi soldat -pe puţin- cu confiscarea lor.

Pentru aceasta s-a cioplit încã un rând de piese mult mai rudimentare şi care abia cã semãnau cu piesele de şah.

La o eventualã surprindere în timpul jocului sã fie date piesele cele brute şi ascunse cele frumoase.

În una din seri, în timp ce era de serviciu plutonierul Filimon (deci se putea juca destul de lejer), -fãrã a fi prevãzãtori- se juca o partidã tare de şah. Toţi cei din celulã erau în jurul tablei de şah şi urmãreau cu atenţie mişcãrile. Se juca cu piesele frumoase.

La un moment dat o mânã se întinde peste toți, prinde o piesã de şah, şi fãcând o mişcare, zice : "*mat"* !

Surprinşi, ne-am uitat cine a fãcut mişcarea. Când colo, domnul plutonier Filimon cu un zâmbet şãgalnic pe buze.

Deschisese uşa atât de încet, cum numai temnicerii se pricep. Intrase şi dãduse "matul" fãrã ca nimeni sã sesizeze.

Ne-am cam speriat…Cât era el de bun – era totuşi gardian.

-Şi acum dați piesele încoace, zise Filimon.

Unul din jucãtori, vãzând cã se pierd piesele cele frumoase, împinse imediat punga cu piesele cele brute, la care Filimon ripostează :

-Aha… Voi aveti şi alte piese. Dați-le şi pe alea. Aşa cã, mai în glumã, mai în serios, piesele au fost confiscate. Dar pe Filimon nu ne puteam supãra ; era un om bun şi nu ne-a fãcut raport pentru a fi trimişi la izolare.

Încă un gardian de omenie

Mai exista un gardian de omenie. Nu chiar ca Filimon, dar nici acesta nu fãcea raport pentru nimica toatã. Pe deasupra avea un desvoltat simț al umorului.

Într-o zi se încinsese o discuție foarte aprinsã în celulã. Nu mai ştiu pe ce temã. Putea fi o discuție de filozofie sau o temã banalã despre închiderea şi deschiderea geamului…

Se vocifera, unul susținând una, celãlalt alta exact opusă… Când la un moment dat se deschise uşa şi apare o mânã cu un ciomag. Apoi vocea gardianului care zice :

-Luați-o pe asta, fraților…

Desigur discuția a încetat şi s-a gustat din plin gluma gardianului.

Asta spre deosebire de alți gardieni (precum Biro, Hasiu şi marea lor majoritate) care pentru orice fleac, numai sã te fi auzit vorbind ceva mai tare, şi te trezeai dus la izolare.

Din nou la anchetă

Nu stăpânesc exact cronologia evenimentelor.

…

Îmi amintesc cum într-o zi fiind la spital sunt examinat de medicul şef al spitalului ce mai multă atenție ca de obicei, după care aflu că voi fi trimis în anchetă la securitatea din Baia Mare.

Nu-mi dădeam seama despre ce ar fi vorba.

Sunt dus cu duba-tren până la Satu-Mare şi încarcerat într-o celulă din închisoarea oraşului.

După câteva zile vine un medic -colonel de securitate- din Baia Mare şi împreună cu câțiva gardieni sunt transportat cu un jeep la securitatea din Baia Mare şi depus într-o celulă singur.

Nu a trecut o oră că sunt scos din celulă, mi se pun nişte ochelari negri la ochi… Simt că sunt scos în afara clădirii după care mi se spune că voi urca câteva trepte, să am grijă să nu dau cu capul şi simt o mână protectoare pe frunte. Îmi dau seama că intru într-o dubiță.

Când mi s-au scos ochelarii, am văzut că cel care mă condusese şi care mi-a protejat capul să nu lovesc partea superioară a uşii, era un ofițer care mă privea cu multă compătimire.

…Şi totuşi, mai existau "oameni" şi printre ei…

Mi-a rămas în amintire acea mână care mă protejase şi mă gândeam că acest ofițer trebuie să fi avut o mamă foarte bună.

Mi se comunică că sunt dus înapoi la Satu Mare, întrucât datoritã stării mele de sănătate (se vede că doctorul de la Aiud a întocmit bine dosarul meu medical) nu puteam fi anchetat de securitate.

Nu-mi vine să cred urechilor. De unde atâta umanism ?!… După cum am mai spus -la ora respectivă România semnase "ceva" acorduri internaționale cu privire la drepturile deținuților politici.

Deci, sunt la închisoarea din Satu Mare.

După câteva zile sunt scos din celulă şi dus într-o cameră în care erau doi ofițeri.

Unul dintre ei a scos dintr-o mapă un plic pe care l-a desfăcut în fața celuilalt ofițer…

Sunt întrebat dacă l-am cunoscut pe inginerul Pop Mihai.

Cu toatã sinceritatea i-am spus cã nu l-am cunoscut.

După răspunsul meu categoric -şi sincer în acelaşi timp- cei doi ofițeri s-au retras, iar eu am fost dus la celulă.

Înapoi la Aiud

După câteva zile m-am întors cu duba-tren la închisoarea Aiud.

Pe drum m-a obsedat povestea cu întrebarea pusă de ofițer. Oare cine o fi acel **POP** ?

Deodată mintea mi se luminează şi desluşesc printre gânduri :

Acel Pop Mihai nu era altul decât Kokenejdi Mihai -un bun camarad de-al meu- student la Timişoara

Mâna providenței a fost deasupra lui, protejându-l.

Eu îl ştiam pe dânsul fugit în apus. În realitate se ascundea prin țarã, ferindu-se de arestare.

În timpul anchetelor eu îmi creasem un fel de lejeritate în declarații. Pentru cei fugiți nu fãceam prea multã opoziție, ştiindu-i în siguranță.

Spre norocul camaradului meu, când anchetatorul mi-a pus întrebarea, nu mi-am amintit cã omul şi-a schimbat numele şi astfel a scãpat de nãpastã. Ştiindu-l departe, nu mi-aş fi fãcut nici un scrupul în a declara cã-l cunosc şi cã a activat împreunã cu mine.

Securitatea avea nevoie de o declarație din partea mea pentru a-l înfunda în puşcãrie. Mâna lui Dumnezeu l-a protejat.

(Kokenejdi) Pop Mihai era foarte credincios. Îmi amintesc cum înainte de arestarea mea, intrând în biserica din Sighetul Marmației, l-am gãsit îngenuncheat la icoana Sfintei Fecioare Maria…

*

La întoarcerea în spitalul închisorii din Aiud mi se agravase boala.

Îmi aduc aminte cum un tânăr medic al Ministerului de Interne , pe nume Şerban, cum a intrat în salon ca nou venit, ne-a